

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-125/2021. számú ügyben

Vas Megyei Gyermekvédelmi Központ Általános Iskola és Gyermekvédelmi Szakszolgálat Rumi Különleges Gyermekotthona működése, a gondozott gyermekekkel szembeni bánásmód kapcsán

Előadók:

- *dr. Györffy Zsuzsanna*
- *dr. Bene Beáta*
- *dr. Bukor Liza*
- *Tóthné Kiss Klaudia*

Érintett szerv:

- Vas Megyei Gyermekvédelmi Központ Általános Iskola és Gyermekvédelmi Szakszolgálat Rumi Különleges Gyermekotthona

2021.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-125/2021. számú ügyben**

A vizsgálat megindítása

A Hivatalomhoz az intézmény egyik volt dolgozójától jelzés érkezett a Vas Megyei Gyermekvédelmi Központ Általános Iskola és Gyermekvédelmi Szakszolgálat Rumi Különleges Gyermekotthonának (a továbbiakban: Gyermekotthon)¹ működésével, az ott gondozott gyermekek helyzetével kapcsolatban.

A beadványban foglaltak szerint a fogyatékossgal élő gyermekeket ellátó intézmény egyik gyermekfelügyelőjének szexuális kapcsolata van az egyik gondozottal. Az intézményben a gondozott gyermekeket rendszeresen bántalmazzák, az egyik csoport hűtőszekrénye folyamatosan üres, az étlapon más szerepel, mint amit a gyermekek ténylegesen kapnak, az ételmezevesztő ugyanis hazaviszi az alapanyagokat. A Gyermekotthon szakmai vezetőjének nincs megfelelő képesítése és a csoportokban nincs fejlesztő pedagógus. A csoportnapló rögzíti, hogy 2019-ben folyamatos problémát jelentett a gyermekek tetvessége, 2020 januárjától viszont már rühesek is voltak a gondozottak. Nem tudni, hogy mire költik a gyermekek zsebpénzét, az intézmény tűzcsappal nem rendelkezik, a szennyvíz elvezető rendszer több alkalommal eldugul, nem használható a wc, a zuhany, a szennyvíz az udvarra folyik. A panaszos sérelmezte, hogy a túlóráit nem jól számolták el és a szabadságát sem az életkorának megfelelően állapították meg.

A beadványban foglaltak alapján felmerült a Gyermekotthonban gondozott gyermekek emberi méltóságával, illetve a gondoskodáshoz és védelemhez fűződő jogával összefüggő súlyos visszaállás gyanúja, ezért az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam.

A beadvány kapcsán felmerült aggályok, így a gondozott gyermekek ételmezése, bántalmazása, zsebpénzének felhasználása valóság tartalmáról *helyszíni vizsgálaton* kívántam meggyőződni. Az eredményes, illetve megalapozott ombudsmani vizsgálat érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés d) pontja alapján 2021 júniusában helyszíni vizsgálatot rendeltem el.

Az érintett alapvető jogok

- *a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye:* „Magyarország független, demokratikus jogállam.” [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés];
- *az élethez és az emberi méltósághoz való jog:* „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.” [Alaptörvény II. cikk];
- *a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma:* „Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani.” [Alaptörvény III. cikk (1) bekezdés];
- *a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz fűződő jog:* „Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.” [Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdés];
- *az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdításának elve:* „A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. Magyarország az alapvető

---

¹ 2021. július 1-jén létrejött a főváros és 19 megye területi gyermekvédelmi szakszolgálatának egységes gyermekvédelmi intézménye, a debreceni székhelyű Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat. E dátumtól kezdve a fővárosi és a megyei szakszolgálatok az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat telephelyeiként működnek, vezetésüket területi igazgatók látják el.

jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.” [Alaptörvény XV. cikk (1)-(2)-(5) bekezdés];

- *a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga:* „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés].

Az alkalmazott jogszabályok és más jogi normák

- a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény (Magyarországon kihirdette a 2007. évi XCII. törvény) (a továbbiakban: CRPD);
- a gyermekek jogairól szóló ENSZ Egyezmény (Magyarországon kihirdette a 1991. évi LXIV. törvény) (a továbbiakban: Egyezmény);
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.);
- a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.);
- a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet (a továbbiakban: Közétkeztetési rendelet);
- a vendéglátó-ipari termékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerbiztonsági feltételeiről szóló 62/2011. (VI. 30.) VM rendelet (a továbbiakban: VM rendelet);
- a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet (a továbbiakban: SzCsM rendelet);
- a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet).

A megállapított tényállás

A Gyermekotthonban 2021. június 16-án *előre be nem jelentett helyszíni vizsgálatot tartottam*. A vizsgálatra érkező munkatársaimat² a Gyermekotthon nevelője fogadta. Az intézmény vezetője szabadságon volt (aznap másoddiplomája megszerzése érdekében államvizsgázott). A vizsgálat során a Gyermekotthon munkatársai mindvégig segítőkészek voltak. Munkatársaim a Gyermekotthon működését meghatározó dokumentumokat bekérték, továbbá a helyszínen áttanulmányozták a gyermekek zsebpénznyilvántartását, a csoportnaplót, valamint írásbeli adatszolgáltatást, illetve tájékoztatást kértek a dolgozói és gondozotti létszámadatokról.

1. A helyszín vizsgálat során kapott általános tájékoztatás

A Gyermekotthonban *két gyermekotthoni csoport* működik. Az *engedélyezett létszám* a két csoportban 8-8 fő. A Gyermekotthonba helyezett gyermekek életkora 4-16 év. A Tündérrózsa csoportban 9 középsúlyos, illetve súlyos értelmi fogyatékosággal élő gyermeket gondoznak. A Százszorszép csoportba 8 fő középsúlyos, illetve súlyos értelmi fogyatékosággal élő gyermeket helyeztek és itt él egy 21 éves fiatalember (a továbbiakban: fiatalember) is.

---

² A vizsgálatban két jogász, egy pedagógus-jogász, egy pedagógus-pszichológus végzettségű munkatársam vett részt.

A fiatalember utógondozói ellátását a gyámhatóság 2018. október 10-én rendelte el. Az utógondozói ellátás elrendelését az indokolta, hogy a fiatalember létfenntartását önállóan biztosítani nem tudja. A Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottságának szakvéleménye alapján a fiatalembert autizmus spektrumzavart és értelmi elmaradást diagnosztizáltak, jelenleg is 24 órás, teljes ellátást igényel. Tankötelezettsége megszűnt, az iskolai vélemény szerint a Rum EGYMI egységeiben a további fejlesztése nem biztosítható, önálló életvezetésre, önfenntartásra nem képes, önmagát egyedül ellátni képtelen, létfenntartását önállóan biztosítani nem tudja. Az édesanyja az utógondozói ellátás elrendelésekor Ausztriában élt, úgy nyilatkozott, hogy nincs módja és lehetősége arra, hogy a fiát az otthonában fogadja. A fiatalembert a nagykorúságát követően gondnokság alá helyezték, hivatásos gondnoka van. Folyamatosan kerestek neki az állapotának megfelelő intézményt, a Zala Megyei Szivárvány Egyesített Szociális Intézmény fogadta volna, az ehhez szükséges adatlap kitöltését a gondnoka azonban elmulasztotta, így a férőhelyet végül betöltötték.

A *Gyermekotthon 2023-ig határozott ideig tartó működési engedéllyel rendelkezik*, ennek okáról a nevelő nem rendelkezett érdemi információval. A helyszíni vizsgálatot követően az intézmény vezetője telefonon azt a tájékoztatást adta, hogy a határozott idejű működési engedély indoka *a szakmai létszámhiány*. A munkatársak a közeli településekről, legfeljebb 25 km távolságról járnak be. A kapott tájékoztatás szerint a fluktuáció mintegy félféve megszűnt.

Szupervíziót a Gyermekvédelmi Központ és a fenntartói feladatokat ellátó Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Vas Megyei Kirendeltsége (a továbbiakban: Fenntartó) időnként szervez, azonban arra a kollégák körében nincs nagy igény.

Az összes tanköteles gyermek a Rum-Kastély Egységes Gyógypedagógiai Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégiumba (a továbbiakban: Iskola) jár. A jelenléti oktatás idején a gyermekek 8.00-15.45 óráig az iskolában, óvodában vannak. A járvány idején elrendelt távoktatáskor a gyermekek e-mailen kapták meg a tananyagot, a nevelő és a gyermekfelügyelők segítségével tanultak, egy gyermek közvetlen online oktatáson vett részt. A nevelő elmondása szerint az Iskolával jó a kapcsolatuk.

Jelenléti tanítás idején a gyermekek a reggelit a Gyermekotthonban, tízórait, ebédet és uzsonnát az Iskolában kapnak. Hazaérkezésükkor a Gyermekotthonban kapnak még egy kis kiegészítő uzsonnát (jellemzően édességet), majd vacsorát. Hétfévenként a Gyermekotthonban főznek, időnként hétközben is készítenek meleg vacsorát. *Az élelmezésre fordítható összeg naponta 1000 Ft/fő*. Az alapanyagokat Szombathelyen a nagyobb áruházakból, illetve hentestől szerzik be. Ez az összeg szűkösen elegendő, a problémát inkább a tisztálkodó szerekre, mosogató és mosószerre fordítható napi 90.- Ft okozza, azt ebből az összegből nagyon nehéz gazdálkodni.

Pszichológus és a fejlesztő pedagógus a Gyermekotthonban jelenleg nincs. A gyermekek a szakvéleményben foglalt fejlesztéseket a nevelő tudomása szerint az iskolai keretek között megkapják. A gyermekorvos Kámból jár ki szükség szerint hetente, kéthetente. A Gyermekotthonnak jelenleg egy szombathelyi fogorvossal van szerződése, aki rendszeresen végzi a gyermekek fogászati szűrését, kezelését. Az elmúlt év nyarán egy gyermek volt tetves.

A gyermekvédelmi gyámok havi rendszerességgel járnak az intézménybe, telefonon mindig elérhetők. A helyszíni vizsgálat idején az egyik frissen műtött gyermeket éppen meglátogatta a gyermekvédelmi gyámja és az édesapja. A gyermekjogi képviselő 2-3 havonta keresi fel személyesen az intézményt, a telefonon ő is mindig elérhető. A járványhelyzet miatt elrendelt látogatási tilalom idején a gyermekvédelmi gyámokkal és a gyermekjogi képviselővel telefonon tartották a kapcsolatot. A nevelő elmondása szerint a gyermekek 90 %-a nem ismeri a pénz értékét. Boltba nem járhatnak egyedül, a zsebpénzükből a szakdolgozók jellemzően édességet vesznek, a számlát pedig csatolják a zsebpénznilyántartáshoz.

A *kapcsolattartásra vonatkozó kérdésre* a nevelő elmondta, hogy az egyik csoportból két, a másik csoportból három gyermeknek van rendszeres kapcsolata a szüleivel. A többieket a gyámhivatali határozatban megállapított kapcsolattartás ellenére nem látogatják a szüleik. Beszámolt arról, hogy egy testvérpárt a nyár folyamán valószínűleg sikerül hazagondozni.

Egy gyermeknek van rendszeresen dühkitörése, ilyenkor a közeléből elviszik a többieket, ha nincs „közönsége”, akkor idővel megnyugszik. A nevelő tudomása szerint két éve az egyik, már nem az intézményben dolgozó munkatárs jelezte, hogy egy szakdolgozó gyermeket bántalmazott. Az elrendelt belső vizsgálat szerint azonban nem történt bántalmazás.

Büntetésként a gyermeknek a szobájában kell maradni, udvari játék idején pedig a teraszon ülnie. Büntetés az is, ha nem nézhet televíziót. Jutalmul édességet, matricát szoktak kapni. A gyermekekkel 12-13 éves koruk körül beszélgetnek a szexualitásról, egy utógondozott lány szed fogamzásgátlót.

A nyári szünetben egy hétre Káptalanfüredre mennek nyaralni, normál szükségletű gyermekekkel integráltan. A nagyobbak Vasszécsényben lovas-terápiás foglalkozáson, a kisebbek pedig mozgásterápiás foglalkozáson vesznek részt.

Általában a település cukrászdájába mennek fagyaltozni, lehetőség szerint pedig a Szajki tóhoz járnak fürdeni. Tervezik, hogy a nyáron a győri állatkertbe és a szombathelyi kalandparkba is elviszik a gyerekeket. Az egyik nevelő a közelmúltban részt vett egy az Autisták Országos Szövetsége (a továbbiakban: AOSZ) által szervezett 5 napos online továbbképzésen, a gyermekfelügyelők pedig gyógypedagógiai képzésen vettek részt.

2. A helyszíni bejárás tapasztalata

Az egyemeletes épületet eleve gyermekothonnak tervezték, 2005-ben épült, nagyméretű terasz tartozik hozzá és jelenős méretű udvar veszi körül. Az udvaron két trambulín és kerti játékok vannak, jó időben sokat tartózkodnak kint a gyerekek. A csoportokhoz konyha/étkező, hálöhelyiségek, fürdőhelyiség és wc tartozik, de nincsen közös nappali. Az emeleten található fürdőhelyiségekben a helyszíni vizsgálat idején a téli ruhákat tárolták, így azok átmenetileg nem használhatók. A folyosót és a hálöhelyiségeket különböző képek festésével díszítették, a függönyök a képekhez illenek, a szobák barátságosak, tiszták. Az emeleti hálószobákban van légkondicionáló berendezés. A szobákban található játékok, ruhásszekrény, némelyikben televízió. A ruhásszekrények jól felszereltek, de lakattal zárják, mert a nyitva tartásuk esetén a gyerekek egy része kidobálná a ruhákat belőle. Az emeletre vezető lépcső nagyon meredek, balesetveszélyes. A szobák 2-3 ágyas elhelyezést tesznek lehetővé.

A fiatalembernek a Százszorszép csoportban alakítottak ki egy szobát. Ha a többi gyermek iskolában van, akkor a fiatalembert leviszik a földszintre, jó idő esetén az udvarra, ahol trambulinozik, vagy a kerti játékok ki-bepakolásával foglalkozik. Ha ételhez jut mindent válogatás nélkül magába töm, ezért külön eszik a többiektől, ha a szobájában van, akkor azt zárva tartják. A vizsgálat megkezdésekor az udvaron ült a trambulínban, majd később a kilincs nélküli, kívülről kulcsra zárt szobájában tartózkodott. A Gyermekothont körülvevő nagy udvar körül nincsen kerítés. A helyszíni bejárás idején a gyermekek az étlapon szereplő menüt (paradicsomleves, finomfőzelék virslivel) kapták ebédre. A Gyermekothonban sem a házirend, sem pedig a gyermekjogi képviselő neve, elérhetősége nem volt kifüggesztve.

3. A szakdolgozók által elmondottak és a gyermekkel készült interjúk összegzése

A vizsgálatban résztvevő *pszichológus munkatársam egy gyermekfelügyelővel és három gyermekkel készített interjút.*

Az egyik, állítása szerint 8 éves kisfiú beszámolt arról, hogy az elmúlt héten műtötték Pécsen a donga lába miatt. Elmondta, hogy a születésnapokat meg szokták ünnepelni, tortát kapnak. Számolni szeret, egy laptop volt a mellette levő ágyon, azon szoktak mesét nézni, neki a Bogyó és Babóca a kedvence. Az is szabály, hogy nem lehet plüss, vagy más játék a szobában. A mellette levő széken azonban ott volt egy kis vonat és egy kisautó. A wc használatban mindenki segít nekik. Elmondta azt is, hogy a következő hétfőn jön meg a járókerete, amivel könnyebben tud majd közlekedni. Egyelőre az ajtó mellett álló kerekesszék segítségével viszik az iskolába. A

kisfiú elmondta, hogy az egyik szobatársa a kamrából rendszeresen csokit szokott lopni. Ezt az állítást a szakdolgozók is megerősítették. Ez a szobatársa szokta piszkálni őket, de nagyobb verekedés nincs.

A másik meghallgatott 11 éves fiú 3 éves kora óta él a Gyermekotthonban. Az étel mennyiségével elégedett, azt az ételt kapják, ami az étlapon szerepel. Ha bármikor éhes, kérhet enni. Elmondja, hogy büntetésként a sarokban térdelnek, vagy a teraszon kell ülni, illetve nem tévézhet, aki bepisil.

Egy 16 éves és egy 9 éves lány is csatlakozott az interjúhoz, akik elmondták, hogy szeretnek az otthonban élni.

A meghallgatott gyermekfelügyelő egy éve dolgozik az intézményben. Érettségivel rendelkezik, képzése folyamatban van, 21 km távolságról jár dolgozni. Nincs gyermeke, de nagyon szereti az itteni gyermekeket, és szeret az otthonban dolgozni. Szemmel láthatóan a gyermekek is szeretik. A gyermekfelügyelő megítélése szerint jó az otthon gyermekorvosa, szakorvoshoz pedig Szombathelyre viszik a gyerekeket. Szexuális felvilágosítás kifejezetten nincs, de szívesen beszélgetnek a gyerekekkel bármiről, így kérdezhetik őket erről is. Egészségügyi betétet kapnak a lányok, a menstruációra felkészítik őket. Programjaik közé tartozik a hétvégi séta, fagyaltozás. Lovas táborba is járnak, ahova mikrobusszal viszik őket. Sárvárra, és Balatonfüredre is készülnek kirándulni, de „a pelenkások” nem mehetnek. Végül kérdésre megjegyezte, hogy az agresszió nem jellemző a Gyermekotthonban.

4. A dokumentumelemzés tapasztalatai

A rendelkezésemre bocsátott dokumentumokat, iratokat áttekintettem, jelentésem tényállásában a vizsgálat szempontjából releváns információkat és adatokat rögzítettem.

4.1. A Gyermekotthon alaptevékenysége, a gyermekek ellátási szükséglete, csoportbeosztása

A 2021. február 11-én a Vas Megyei Kormányhivatal által kiállított *Tanúsítvány* szerint az intézmény otthont nyújtó ellátást biztosító különleges gyermekotthon. Az engedélyezett férőhelyek száma a gyermekotthonban: 16 fő. *A szolgáltatások bejegyzése ideiglenes hatályú, 2023. december 31-ig érvényes.* Az intézmény fenntartója a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság. Az 1. számú Tündérrózsa csoportban 9 fő különleges szükségletű (értelmileg akadályozott, halmozottan fogyatékos, illetve tanulásban akadályozott és mentális zavarral is rendelkező) gyermek él. A 2. számú, Százszorszép csoportba 8 fő különleges szükségletű (értelmileg akadályozott, valamint mentálisan sérült) gyermeket helyeztek el. Ebben a csoportban van a fiatalember is, ő azonban a gondozotti létszámban nem szerepel.

4.2. A dolgozói létszámadatok, képzettség, fluktuáció

A hittanár-kollégiumi nevelőtanár, MA és gyógypedagógiai segítőmunkatárs végzettségű megbízott gyermekotthon vezető 2019 márciusa óta látja el a feladatát. A nevelő 2020 márciusában kezdett itt dolgozni, szociális munkás végzettsége van. 8 fő gyermekvédelmi felügyelő dolgozik a Gyermekotthonban, kettejüknek érettségije van, 1 fő virágkötő, 4 fő végzettsége gyógypedagógiai segítő munkatárs, 1 fő pedig hittanár-kollégiumi MA végzettségű.

Az intézményben dolgozik még egy villanyszerelő végzettségű férfi, ő gépkocsivezetői és karbantartói feladatokat lát el. 2 fő gyermekfelügyelő és a gépkocsivezetői-karbantartói feladatokat ellátó munkatárs 2018-ban, 2 fő gyermekfelügyelő 2019-ben, 3 fő gyermekfelügyelő 2020-ban, 1 fő gyermekfelügyelő pedig 2021 februárjában kezdte meg a munkáját a Gyermekotthonban. 2020. január 1-jétől 2021. május végéig 6 fő munkatárs munkaviszonya szűnt meg. Ebben az időintervallumban 6 fő új belépő volt.

4.3. A Gyermekotthon Házirendje

A Házi rend tartalmazza a gondozottak jogait és kötelességeit, a jutalmazás (vezetői dicséret, intézményvezetői dicséret, emelt összegű zsebpénz, kiemelt szabadidős programokon való részvétel) és az elmarasztalás (nevelői figyelmeztetés, intézményvezető figyelmeztetés, kiemelt szabadidős programoktól való eltiltás, intézményvezetői megrovás) formáit. A Házi rend rögzíti azt is, hogy „*Sérelmeid orvoslásához tanácsot és segítséget kérhetsz az intézményvezetőtől, az Érdekképviseleti Fórum csoportodat képviselő tagjától, vagy megkeresheted a gyermekjogi képviselőt! Nevüket és elérhetőségüket a gyermekotthonban kifüggesztve megtalálhatod.*”

Tartalmazza a Házi rend emellett a Napirendet (tanítási időszakban, pihenő napokon és szünetekben), a gyermekek irányított tevékenység nélküli szabad levegőn tartózkodására vonatkozó rendelkezést, valamint a kapcsolattartás formáit.

4.4. Étkeztetés, étlapok

A helyszíni vizsgálat során kapott szóbeli tájékoztatás szerint a jelenléti tanítás idején a gyermekek reggelit a Gyermekotthonban, tízórait, ebédet és uzsonnát az Iskolában kapnak. Hazaérkezésükkor a Gyermekotthonban kapnak még egy kis kiegészítő uzsonnát, majd vacsorát. Hétfévenként a Gyermekotthonban főznek, időnként hét közben is készítenek meleg vacsorát. Az ételmezésre fordítható összeg naponta 1000 Ft/fő. Az alapanyagokat Szombathelyen a nagyobb áruházakból, illetve hentestől szerzik be. A Gyermekotthon csoportjainak külső raktárai közül az egyik csoport hűtői élelmiszerekkel feltöltöttek voltak a vizsgálat időpontjában, a másik csoport éppen a nagybevásárlás előtt állt. Az egyik csoport hűtője csak csomagolt fagyasztott húst tartalmazott több fagyasztó ládában elhelyezve. A csoportokban a kenyeret és a zsemlet is fagyasztva tárolták, a fagyasztóban ezenkívül virsliféleségek, zöldségek voltak.

A vizsgálat során mindkét csoport három hétre vonatkozó étlapját áttanulmányoztam, így a vizsgálatot megelőző két hét, illetve az aktuális hét kínálatát. Összességében a gyermekek reggelire jellemzően kenyeret kapnak naponta változó feltéttel (pl. felvágott, májkrém, szalámi, tojáskrém, nutella, sajt, lekvár), heti egyszer tej mellé müzli-féleséget, elvéve kalácsot, illetve zsemlet. Emellé a Százszorszép csoport étlapján zöldségféle (pl. uborka, paradicsom, paprika) is fellelhető volt. Italként a heti 4-5 alkalommal teát, heti 2-3 alkalommal tejet, kakaót, illetve a Százszorszép csoportban cappuccinót kaptak a gyermekek. Tanítási időben az étlapon nem volt tízórai és ebéd tervezve, csak a hétféven, ami almaszirom, cukorka, magok, köles golyó, vagy valamilyen gyümölcs volt. Uzsonnaként joghurtot, édességet (keksz, piskóta, köles golyó, nápolyi), más napokon gyümölcsöt kínáltak. Vacsorára iskolaidőben tésztaféleséget (túrós tészta, szilvás gombóc, hamburger, melegszendvics), vagy főzeléket főztek, hétféven, ez iskolaidőn túl megegyezett az ebéddel. Az étlapon szelet hús kínálására elvéve került sor, ugyanis azt jellemzően darált, vagy apróhús formájában készítették.

A helyszíni vizsgálat idején a Tündérrózsa csoport aktuális heti étlapján (az iskolai szünet megkezdését követő naptól, szerdától vasárnapig) nem tüntettek fel uzsonnát, azon a héten szombatra, vasárnapra vacsorát sem. A később beküldött étlap tartalmazta a hiányzó étkezéseket. A Gyermekotthon vezetőjének tájékoztatása szerint az ételmezéssel foglalkozó kollegáknak ételmezés tárgykorú képzése nincs, és tudomása szerint erre vonatkozó előírás sincs.

4.5. Zsebpénznyilvántartás

A gyermekek zsebpénzével összefüggésben a helyszínen elmondottak szerint körülbelül a gyermekek 90%-a állapotából fakadóan nem ismeri a pénzt, boltba sem járhatnak egyedül. A dolgozók vásárolják meg a zsebpénzből a gyermeknek szükséges dolgokat, amelyet nyilvántartó lapon rögzítenek, csatolva ahhoz a nyugtákat, számlákat. A látogatáskor a zsebpénz-

nyilvántartásba éppen a gyermekek nyári táborára fordított összeget rögzítette a nevelő. A helyszínen megtekintett, a miniszter által jóváhagyott, a minisztérium honlapján és a Szociális Ágazati Portálon közzétett formában 2018 augusztusától vezetett zsebpénz-nyilvántartás adatai szerint a gyermekek zsebpénzét általában a gyermekek kulturált szabadidő eltöltésére fordítják, így például kirándulásra, fagyaltozásra, állatkertre, nyaralásra, mozijegyre, strandbelépőre. A gyermekek havonta kapnak zsebpénzt, általában 2.000, 3.800 és 5.500 forint összegben életkor alapján számítva az öregségi nyugdíj legkisebb összegéből számítva. Olyan kiadások fedezése is történik a zsebpénzből, mint hajvágógép beszerzése, szemüvegjavítás, gyógyszer és maszk vásárlás. A zsebpénz nyilvántartásban fel volt tüntetve a bevétel, a kiadás, az egyenleg és a felhasználás időpontja. A blokkok minden gyermek esetében hozzá voltak tűzve a nyilvántartáshoz. A gyermekek a zsebpénz-nyilvántartást – életkorukra, állapotukra figyelemmel – nem mindig írták alá.

4.6. A csoport- és munkanapló bejegyzései

A helyszínen megtekintett csoportnaplók szerint a gyermekekkel többek között dominóval, puzzle-lel, kockákkal játszanak, olyan kultúrával összefüggő tevékenységeket végeznek, mint ünnepi dekoráció készítése, valamint az önkiszolgálás elsajátításának keretében például a papír zsebkendő használatát, a mosogatást, a kancsóból való öntést, a szalvétahajtogatást, valamint a zoknik párosítását tanulják. *A csoportnaplókban rögzítik a tisztálkodási tevékenységek elvégzését is. 2021 júniusában a helyszíni vizsgálatot megelőző néhány napra vonatkozó napi tevékenységeket nem jegyezték be. A nevelő a vizsgálatot végző munkatársaim kérdésére elmondta, hogy általában aznap történik meg a bejegyzés, ám előfordul, hogy az egyéb adminisztratív teendők mellett néhányan elfelejtik kitölteni a csoportnaplót, ezért fel kell hívniuk a munkatársaik figyelmét erre. Ilyenkor előfordul, hogy utólag jegyzik be az egyes napokhoz az elvégzett tevékenységeket, eseményeket.* A helyszínen megtekintett munkanapló bejegyzései szerint 2021-ben a kortárs bántalmazás egy gyermek esetében jellemző, aki általában egy másik társát bántja, harapja, iskolába induláskor, valamint az iskolából az otthonba való induláskor leveti magát a földre. A gyermek gyógyszerelésén a pszichiáter javaslatára változtattak már, ám a probléma továbbra is fennáll.

4.7. Tetvesség, tűzcsap, dugulás

Kérdésre a helyszínen elmondottak alapján egy gyermeket 2020 nyarán érintett a tetvesség, de a problémát megoldották. A helyszínen kapott tájékoztatás szerint a tűzcsap az intézmény területén kívül található. Az elmondottak alapján dugulás előfordult az intézményben, amelyet rövid időn belül elhárítottak. Ezt alátámasztotta a helyszínen megtekintett munkanapló is, amelynek bejegyzése szerint 2021-ben egy alkalommal, május 31-én 14 órától este 20 óráig dugulás volt a felső wc-ben, az ajtó alatt folyt ki a víz, a szifon is eresztett a csap alján.

4.8. A Gyámhatóság ellenőrzése

A Vas Megyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály Szociális és Gyámügyi Osztályához (a továbbiakban: Gyámhatóság) 2020. májusában bejelentés érkezett, miszerint a Gyermekotthonban egyes alkalmazottak részéről bántalmazások történtek, sőt egyik alkalmazott pedig szexuális kapcsolatot létesített egy utógondozói ellátott, gondnokság alatt álló fiatallal.

A koronavírus-járvány miatt a Gyámhatóságnak nem volt módja arra, hogy helyszíni ellenőrzést végezzen, így az esetek körülményeinek felderítése, a megtett intézkedések vonatkozásában tájékoztatást kért a Gyermekotthont működtető Gyermekvédelmi Központtól, és a fenntartó Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Vas Megyei Kirendeltségétől (a továbbiakban: Fenntartó). A megküldött dokumentumok és a tájékoztatók alapján a

Gyermekvédelmi Központ vezetője a szexuális abúzus ügyében belső vizsgálatot rendelt el. A vizsgálat eredményeképpen a Gyermekvédelmi Központ helyettes vezetője és a Gyermekotthon vezetője arra a megállapításra jutott, hogy az abúzus nem történt meg, a vizsgálatot lezárták.

A Gyámhatóság megállapította, hogy *a belső vizsgálat lefolytatása és a megtett intézkedések nem feleltek meg a Gyvt. 11. § (1b) bekezdés szerinti követelménynek*, miszerint a gyermek bántalmazással szembeni védelemhez való jogának érvényesítése érdekében a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményben és a javítóintézetben felmerült gyermekbántalmazási esetek kivizsgálása és kezelése a miniszter által jóváhagyott, a minisztérium honlapján közzétett intézményi, fenntartói és ágazati *módszertan* (a továbbiakban: gyermekbántalmazás kivizsgálásának módszertana) alapján kötelesek eljárni.

A Gyámhatóság 2020 májusában felszólította a Gyermekvédelmi Központ vezetőjét, hogy „a gyermekbántalmazás kivizsgálásának módszertana” elnevezésű útmutatóban foglaltak figyelembevételével – a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül – tegye meg a következő intézkedéseket:

- A törvényes képviselőket (gyám, gondnok), az illetékes gyermekjogi képviselőt értesítése a bántalmazásokról; a belső vizsgálatot egészítse ki a módszertani útmutatóban foglaltak szerint; felelősség megállapítása esetén, amennyiben szükséges tegye meg a munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedéseket.
- A vizsgálat eredményét összegezze és értékelje, a kiegészített belső vizsgálat eredményét küldje meg a fenntartónak, végül készítsen belső szabályzatot a gyermekbántalmazási esetek kezeléséhez, kivizsgálásához.

A Gyermekvédelmi Központ *a belső vizsgálatot ismételen lefolytatta, annak eredményét megküldte a Gyámhatóságnak. A Gyámhatóság 2020. június 6-i végzésével Gyermekotthont érintő gyermekbántalmazás tárgyában indult eljárást megszüntette, mivel a belső vizsgálat alapján készített összefoglaló jelentés szerint a bejelentésben foglalt állítások alaptalannak bizonyultak*, továbbá arra, hogy a Gyermekvédelmi Központ eljárása a gyermekbántalmazási esetek ismételt kivizsgálása, kezelése és a megtett intézkedések tekintetében jogszerűek voltak és megfeleltek a Gyvt. 11. § (1b) pontjában foglaltaknak. A Gyámhatóság a végzésben az alábbi, az eljárás során feltárt, *a panaszbeadványon túlmutató észrevételeket* tette:

- A Gyermekotthonban jelentkező problémák egyik oka az intézményben dolgozók körében jelentkező fluktuáció, az utóbbi években történt gyakori vezetőváltás, valamint a gyermekfelügyelők részéről a szakképzettség és a szakmai tapasztalat hiánya.
- A fogyatékos, súlyosan sérült gyermekek ellátása megfelelő szaktudás, tapasztalat, és megfelelő számú munkaerő híján nagyon megterhelő, embert próbáló feladat. Műszakonként legtöbbször csoportonként csak 1-1 kolléga van a szolgálatban, ami túlterheltséghez, kimerültséghez vezet, és kihat az ellátás színvonalára.
- A Gyermekotthon csoportjainak létszáma tartósan meghaladja az NM rendelet 128/A. § (2) bekezdésében meghatározott, és a működési engedélyben foglalt létszámot.
- Egy-egy esetben a gyermekotthoni csoportban maradnak a nagykorúvá vált fiatalok, akik testi fejlettségük, viselkedésük miatt nem valók a gyermekek közé.
- Évek óta megoldatlan a nagykorúvá vált, még tanulmányokat folytató utógondozói ellátott fiatalok elhelyezése az intézményben.
- Az intézményben nagykorúvá vált fiatal felnőttek mentális és egészségi állapotuk miatt önálló életvitelre nem képesek, elhelyezésük csak bentlakásos szociális intézményben lehetséges. Ezek az intézmények azonban nem akarják befogadni őket, ezért évekig várakoznak a Gyermekotthonban, megakadályozva újabb gyermekek elhelyezését.

A Gyámhatóság a Fenntartót és működtetőt az alábbi intézkedés megtételére kötelezte:

- Biztosítsa, hogy a különleges gyermekotthoni csoportok létszáma ne haladja meg tartósan az NM rendelet 128/A. § (2) bekezdésében és a működési engedélyben foglalt létszámot.
- A szakképesítéssel nem rendelkező gyermekfelügyelőket kötelezze, hogy az előírt végzettséget minél előbb szerezzék meg és gondoskodjon a munkatársak folyamatos szakmai továbbképzéséről.
- A gyermekotthoni csoportokban 18 év alatti gyermekek kerüljenek csak elhelyezésre.
- A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Vas Megyei Kirendeltsége, mint a fenntartói feladatokat ellátó területi szerv tegye lehetővé, hogy Vas megyében az általa fenntartott bentlakásos szociális intézményekbe a Rumi Gyermekotthonban nagykorúvá vált fiatalok felvételt nyerjenek, ezáltal életkoruknak, állapotuknak megfelelő gondozásuk, ellátásuk biztosítva legyen.
- Tegyék meg a szükséges intézkedést annak érdekében, hogy a még tanulmányokat folytató, utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttek otthont nyújtó ellátását megfelelő módon biztosítsák (pl. utógondozói lakásotthon).

A Gyámhatóság tájékoztatta a Fenntartót és a működtetőt, hogy a 2020 évben soron következő ellenőrzés alkalmával a fentiekben felsorolt hiányosságokat, anomáliákat fokozottabban fogja ellenőrizni. A *Gyámhatóság 2020 novemberi ellenőrzésének* célja a Gyermekotthon és az utógondozói külső férőhely működési feltételeinek, és az intézményben folyó szakmai tevékenységnek az ellenőrzése volt. További cél volt a gyermekek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő, az életkorának, egészségi állapotának és egyéb szükségleteinek megfelelő étkeztetésének, ruházattal való ellátásának, gondozásának, nevelésének, lakhatásának, azaz teljes körű ellátásának vizsgálata. Utógondozói ellátás esetén az utógondozás és a szükség szerinti ellátás megvalósulásának ellenőrzése. A Gyámhatóság az ellenőrzés adatait az intézmény működési alapidokumentumaiból, a gondozott gyermekek, fiatalok iratanyagaiból, és az otthonvezető által szolgáltatott adatokból nyerte.

A Gyámhatóság *2020. december 9-én kelt Ellenőrzési jegyzőkönyvének* – a vizsgálatom szempontjából releváns – megállapításai szerint a Gyermekotthonban 18 fő nevelésbe vett gyermek és egy utógondozott fiatal élt. A Gyermekotthon tárgyi feltételei megfeleltek a jogszabályi előírásoknak, bár továbbra is nagy szükség volna egy megfelelő helyiségre, ahol a terápiás célú foglalkozások, és a látogatások lebonyolíthatók lennének, valamint egy megfelelő méretű irodára az adminisztrációs feladatok végzéséhez, és az iratok tárolásához.

A *személyi feltételek* sem a szakmai létszám, sem a szakképzettség tekintetében nem feleltek meg az NM rendelet 1. és 2. sz. melléklete szerinti előírásoknak, emiatt a Gyermekotthon továbbra is ideiglenes hatályú bejegyzéssel rendelkezik a szolgáltatói nyilvántartásban. Az intézményben a gyermekek, fiatalok részére biztosított az életkoruknak, képességeiknek, mentális és egészségi állapotuknak megfelelő teljes körű ellátás.

A Gyámhatóság az ellenőrzés során észlelt, a jegyzőkönyvben rögzített hiányosságok megszüntetése érdekében, az alábbi intézkedéseket tartotta szükségesnek. A személyi feltételek vonatkozásában a hiányzó szakmai létszám biztosítását (1 fő otthonvezető, vagy nevelő, ½ fő pszichológus, ½ fő gyógypedagógus). A szakképesítéssel nem rendelkező alkalmazottak esetében pedig a hiányzó szakképesítések mielőbbi megszerzését.

4.9. A fenntartói ellenőrzés

4.9.1. Jelen ügy panaszosa, valamint a Gyermekotthon két korábbi munkatársa *2020 őszén a Fenntartóhoz fordult*. Jelentésem tényállásban a bejelentésben foglaltak közül csak *az alapjogi vizsgálatom szempontjából releváns* és vizsgálati hatáskörömbé tartozó állításokat és a korábbi vizsgálatok megállapításokat, valamint az azok nyomán született javaslatokat rögzítettem.

4.9.1.2 A Gyermekotthonban élő gyermekek szabad mozgásának korlátozása, egészségük veszélyeztetése, bántalmazások

A Fenntartó 2020. október 10-én megtartott helyszíni ellenőrzése idején a Százszorszép csoportban a 21 éves autista, értelmi fogyatékos fiatalember egy kulccsal bezárt szobában volt. A gyermekfelügyelő szerint azért volt bezárva a fiatalember, mert amíg főz, nem tud rá odafigyelni, ha pedig kiengedi, akkor elkóborol, ellop mindent. A hűtőt is kipakolja. A Tündérrózsa csoportban közép súlyos fogyatékos kisfiú volt elzárva, szobájának ajtaja a kilincsre erősített madzaggal volt kikötve a mellett lévő kisszekrény fogantyújához. Két ujjnyi résen lehetett belátni a szobába. A gyermekfelügyelő elmondása szerint a kisfiú azért volt bezárva, mert jön-megy, hajvágás közben nem tud rá kellően odafigyelni.

A vezető elmondta, hogy tud róla, hogy a fiatalembert bezárva tartják, neki valójában már nem a Gyermekotthonban lenne a helye. Folyamatosan lopkod, állandó felügyeletet igényelne, nem érzi, hogy mennyi elég neki az ételből, folyamatos evési kényszere van, nem érzi a telítettséget, addig enne, amíg ki nem hányja, ha nem figyelnék rá. Ha az udvarra kiengedik, folyamatos figyelmet igényel. Többszöri próbálkozásra sem sikerült más, számára alkalmas intézménybe elhelyezni. A kisfiú bezárásával kapcsolatban a gyermekotthon vezetője elmondta, hogy ő is nagyon problémás gyerek. A helyszíni ellenőrzéskor haját vágta és nem tudtak rá figyelni.

A vezető szerint a legnagyobb probléma az, hogy az engedélyezett létszámuk is nagyon kevés, a gyerekek állapota miatt magasabb létszámra lenne szükség. Értelmileg fogyatékos gyerekek megfelelő ellátása nagy figyelmet igényel, 9-10 eltérő korú és értelmű gyerekekre egy gyermekfelügyelő nagyon kevés. Csak hét közben tudnak két főt biztosítani, amikor még egy nevelő is van, aki foglalkozik a gyerekekkel. Négy gyermekfelügyelővel nehéz beosztást készíteni. Jelenleg is mínuszos a létszám. Ha a nevelő hétvégén dolgozna, akkor annnyival kevesebb napon tud hét közben bejönni műszakba. A gyermekbántalmazás kapcsán a vezető elmondta, hogy a közelmúltban nem történt egy ilyen eset sem. Az előző Fenntartói vizsgálatot érintő gyermekbántalmazás bejelentése és a kivizsgálási utasítás óta nem emlékszik, hogy találkozott volna hasonló esettel.

A Fenntartó a vizsgálat eredményéről készült, *2020. december 16-án kelt jelentésében* megállapította, hogy a két gondozott alapvető joga sérült azzal, hogy korlátozták szabad mozgásukban. A vizsgálat megállapította azt is, hogy a súlyos autista, értelmi fogyatékos fiatalember ellátása céljából a Gyermekotthon nem megfelelő. A fiatalember nem kap megfelelő fejlesztést, a Gyermekotthon létszáma és a közalkalmazottak szakmai végzettsége sem teszi ezt lehetővé, nem megfelelő körülmények között él. *A helyszíni ellenőrzéskor a szobája nem emberi körülményeket mutatott*. A kétszintes épületekben lehetetlen minden gyermeket figyelemmel kísérni. A Gyermekotthon körül nincs kerítés, amely szintén megnehezíti a gyermekfelügyelők dolgát, ezért a Fenntartó javasolta a Gyermekotthon körül kerítés építését. A gyermekbántalmazás alátámasztására mutatott fotók alapján nem volt bizonyítható, hogy az megtörtént. Az ellenőrzés további bizonyítékokat nem tárt fel ezzel kapcsolatban.

A Fenntartó a Gyermekvédelmi Központ vezetőjének mindezek alapján javasolta a *jogszabálysértő gyakorlat megszüntetését* és a szükséges munkáltatói intézkedések meghozását. Javasolta azt is, hogy az intézmény *kezdeményezze a fiatalember állapotának megfelelő intézményben történő elhelyezését*, valamint *dolgozzon ki megoldást a gyerekek megfelelő ellátása érdekében és kezdeményezzen plusz létszámigényt a feladatok ellátására*.

4.9.1.2 Az étkeztetés mennyiségi elégtelensége, a nyersanyaghiány oka.

A Fenntartó helyszíni ellenőrzésének időpontjában mindkét csoportban az elkészített ebéd megegyezett az étlapon feltüntetett étellel, az étlapon azonban egyik csoportnál sem szerepelt tízórai. Ez utóbbit azzal magyarázták, hogy a gyermekek a hétvégén későn kelnek. Továbbá az egyik csoport ételjáról hiányzott az uzsonna, a másik csoportnál pedig a vacsora sem került feltüntetésre. A gyermekek részére tanítási időben hétköznap az oktatási intézmény biztosít tízórait, ebédet és uzsonnát, a reggelit és még egy uzsonnát, valamint vacsorát a lakóotthonban esznek. Szombaton és vasárnap a Gyermekotthonban az ebédre kapott ételből jut vacsorára is. *Az ételmezésre naponta 1000 forint áll rendelkezésre fejenként*, az iskolai étkeztetés nem tartozik bele ebbe az összegbe, azt ezen felül biztosítják. A nyári szünet étkezései kapcsán feltárták, hogy mindkét csoportban számos alkalommal ki volt húzva a tízórai, ebéd vagy a vacsora sem volt feltüntetve, a vacsora megegyezett az ebédrel. Az étlap ívek hiányosan, rosszul voltak kitöltve.

A Fenntartó vizsgálata kapcsán az otthonvezető kifejtette, hogy az étlapot egy hétre előre készítik el, általában műszakonként írják a kiszabati íveket, ám azt a kollégái gyakran hibásan töltik ki. A két ételmezéssel megbízott munkatárs a raktárból kiadja az aznapi ételhez szükséges élelmiszereket, majd az éppen műszakban lévő gondozó ezekből az élelmiszerekből készíti el az adott napi ebédet. Az ötszöri étkezést biztosítják, de az nem mindig kerül fel az étlapra. Ugyanakkor hétvégén a gyerekek 9 órakor kelnek így későn reggeliznek, ezért gyümölcsöt, vagy rágsálnivalót szoktak nekik biztosítani, (pufikat, magokat) ami a tízórait pótolja. Figyelnek arra, hogy a gyerekek ne egyék túl magukat, amiből esetleg problémájuk lehet. Iskolaidőben a gyermekek az iskolában is kapnak uzsonnát, illetve amikor hazaérnek, akkor a lakóotthonban is.

A Fenntartó rögzítette, hogy a közétkeztetési rendeletben foglalt előírásokat az otthonban nem tartják be, a napi ötszöri étkezést (tanítási időben ebből hármat az iskolában) minden nap biztosítani kell a gyermekek számára. A kiszabati ívek elkészítését az ételmezéssel megbízott munkatársnak kell elkészíteni a raktárból kiadott élelmiszerek mennyisége alapján. Az előzőekre tekintettel javasolták, hogy az ételmezéssel megbízott munkatársak továbbképzésen vegyenek részt és a kiadott alapanyagokat átadó íven, az átadó és az átvevő fél aláírásával rögzítetten adják ki a „raktárfelelős”. A vezető ellenőrizze a kiadott és a raktáron lévő készletek mennyiségét.

A Fenntartó vizsgálata kiterjedt *az élelmiszerek eltűnésére* is, amivel kapcsolatosan rögzítették, hogy a műszaknaplóban is megtalálható volt bejegyzések között egy zsák eltűnt krumpli. Átnézték továbbá a 2019. július, augusztus, szeptember hónap kiszabati íveit és a számláikat is, amely alapján megállapították, hogy *a megvásárolt élelmiszerek mennyisége nincs összhangban a kiszabati íveken feltüntetett élelmiszerek mennyiségével*. Az otthon vezetője szerint egy éve már a raktárba csak az ételmezéses kollegák mehetnek be, ezzel megszűnt az élelmiszerek eltűnése. Ha a gyermeknek megfőzött ételekből megmaradt, akkor azt már másnap nem adják oda a gyerekeknek, így annak hazavitele meg volt engedve. A Fenntartó intézkedési javaslatként fogalmazta meg a vezetői ellenőrzést a kiadott és felhasznált mennyiségre, valamint a szűrőpróbaszerű táskellenőrzést a műszak végén.

4.9.1.3 Az egyik gyermekfelügyelő feltételezett szexuális kapcsolata az utógondozott fiatal felnőttel.

A rendelkezésre álló információkból a szexuális kapcsolat visszamenőleges kivizsgálására, további tényfeltárássra, meghallgatásokra a Fenntartónak nem volt lehetősége és hatásköre.

4.9.1.4 A gyermekek egészségét és életét veszélyeztető események. A zárt gyógyszertárból eltűnt gyógyszerek.

A Fenntartó a bejelentések, a műszaknapló alapján megállapította, hogy a gyerekek életét, egészségét veszélyeztető események történtek az intézményben. Így például egy gyermek gyógyszert tudott kivenni a zárt gyógyszeres szekrényből, továbbá kést, szikét találtak az egy másik gyermeknél, illetve a hypot nem tárolták megfelelően. Ezeket az eseményeket nem vizsgálták ki, felelősségre vonás nem történt, az eseményeket a létszámhiánnyal magyarázták. A Fenntartó javasolta, hogy az intézmény szabályozza a gyógyszertárból is tartalmazó kulcsosomó tárolásának módját, kezelését. A biztonságosabb ellátás szempontjából a Gyermekotthon körbekerítése és a tetőtéri ablakok javítása indokolt.

4.9.1.5 A higiénés előírások betartása, a gondozás minősége.

A Fenntartó az előzetes bejelentés nélküli helyszíni ellenőrzés alkalmával higiéniai szempontból nem talált problémát, tisztaság és rend volt a Gyermekotthonban. A műszaknapló alapján megállapítható volt, hogy a gyermekek között több hónapon keresztül volt tetvesség, annak kezelése nem kellő odafigyeléssel történt. A műszaknapló bejegyzései alapján az is látszott, hogy a gyermekek több más betegséggel is küszködtek, melyet egymást fertőzik.

A Fenntartó javasolta, hogy a különböző fertőző betegségek (vírus, baktérium, élősködők által okozott) zárt közösségben történő kezelésére az intézmény dolgozzon ki eljárásrendet. A Gyermekotthon vezető ellenőrizze, vagy az orvossal ellenőriztesse a gyermekek egészségügyi állapotát, és az ezzel kapcsolatos szükséges intézkedéseket tegye meg. A Fenntartó felhívta az intézmény vezetőjének figyelmét, hogy a bejelentésben foglaltakra és a magas fluktuációra tekintettel fordítsanak fokozott figyelmet a Gyermekotthon működésére, különös tekintettel a szakképzetlen dolgozók képzésére. A Fenntartó az autista, súlyos fogyatékossgal élő, utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttek megfelelő intézményben történő elhelyezése érdekében kéréssel fordult a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság főigazgató-helyetteséhez, és jelezte, hogy az országos ellátórendszerben alakítsanak ki az ilyen fokban fogyatékos személyek számára megfelelő – szakmai létszámmal és tárgyi feltételekkel rendelkező –, és kellő számú férőhelyet.

4.9.2. A Gyermekvédelmi Központ igazgatója által 2021. január 21-én készített **Intézkedési terv** – egyebek mellett – a következőket tartalmazza: „*Intézményünk több esetben, de legutóbb 2020. július 15-én a fenntartónak írt levélben kérte a fenntartó segítségét (a fiatalember) szociális intézményben történő elhelyezésével kapcsolatban. Kérelmünkben bemutattuk az utógondozott egészségügyi, pszichés állapotát, fotókat mellékelünk azokról a súlyos károkról, amelyeket (a fiatalember) okozott a berendezésben és kértük az elhelyezésben való segítséget. A fiatalember ön- és közveszélyes, ha nem korlátozzuk szabadságában, komoly kárt okoz magában és másokban is. Gondnokával folyamatos kapcsolatban van a gyermekotthon-vezető. A gondnok több autista otthont felkeresett már, sikertelenül. A fenntartó részéről nem kaptunk sem választ, sem segítséget.*” A Fenntartó az intézkedési tervet elfogadta, az abban foglaltak teljesítéséről való beszámoló benyújtásra pedig 2021. március 31-ét tűzte határidőül.

4.9.3. A Gyermekvédelmi Központ igazgatója **beszámolójában** a megadott határidőben az alábbiakról tájékoztatta a Fenntartót. Az utógondozói ellátott fiatalember ügyében 2021. február hónapban jelentkezett az édesanyja és előadta, hogy haza kívánja vinni a gyermekét. Most költözött haza Ausztriából, jelenleg a házat újítja. A házban szeretne kialakítani egy külön szobát fiának, éppen ezért türelmet kért, de azóta nem jelentkezett. Az igazgató tájékoztatta a Fenntartót arról is, hogy 2021. április 8-án a fiatalember előgondozására a Szivárvány Zala Megyei

Egyesített Szociális Intézmény munkatársai a Gyermekotthonba mennek, így remény van az elhelyezésére.

Kezdeményezte továbbá a fenntartónál két fő gyermekfelügyelői státusz-bővítést a súlyos állapotban lévő gyermekek korszerű ellátásának biztosítása érdekében. Az igazgató beszámolt arról is, hogy 2021. január 28-án és 2021. február 2-án összesen 16 órában gyakorlatorientált belső képzést tartottak a Gyermekotthon munkatársainak. Az élelmezésért felelős munkatársak a szakmai képzésen kaptak tájékoztatót az élelmezéssel kapcsolatos feladatokról.

Az igazgató tájékoztatása szerint 2021. március 16-án lépett hatályba a *4/2021. sz. intézményvezetői utasítás*, amely a gyermekotthoni csoportok ellátásának és gazdálkodásának rendjéről szól. Ebben részletezték az élelmiszerek beszerzésének, tárolásának, kiadásának és felhasználásának rendjét. A munkatársakkal a gyermekotthon-vezetők megismertették a szabályzatot. A napi ötszöri étkezést biztosítják és dokumentálják. Egyben az igazgató felhívta a Fenntartó figyelmét arra, hogy az Országos Gyógyszerészeti- és Élelmiszer-egészségügyi Intézet OGYÉI 11789-2/2021. számú állásfoglalása szerint lakásotthonos formában működő gyermekotthonokban figyelembe lehet venni, de nem kötelező a kiszabati ív használata, így ezt nem szabályozták és nem vezették be. A 4/2021. sz. utasítás rögzíti az élelmiszer kezelési és felhasználási előírásokat, azonban a szűrőpróbaszerű táskaelőellenőrzés bevezetését jogilag aggályosnak tartották, ezért azt nem szorgalmazták. A gyermekotthon-vezető naprakészen ellenőrzi a jelenléti ívek vezetését és az ellenőrzés tényét kézjeggyével igazolja. A veszélyes anyagok tárolásával kapcsolatban ugyancsak a 4/2021. sz. utasításban alkottak új szabályozást.

Az igazgató megvizsgálta a Gyermekotthon körülkerítésének lehetőségét. Nem lehet egyértelműen kijelölni természetben a használatba átadott földterületet, ezért ezt hivatalosan, szakemberrel kell kitűzetni. Ezt követően lehet szó kerítés elhelyezéséről. Előzetes becslések alapján egy betonlábakkal közepes erősségű dróthálóval elkészített kerítés bekerülési ára 490.000.- Ft nettó összeg. Erre a működtetőnek nem állt rendelkezésére költségvetési forrás.

A Gyermekvédelmi Központ megigényelte a légkondicionáló berendezés javítását, azonban a pénzügyi osztályvezető a beszerzést költségvetési forráshiányra hivatkozva nem engedélyezte.

A különböző fertőző betegségek zárt közösségben történő kezelése érdekében 2021. március 19-én hatályba lépett az *5/2021. sz. intézményvezetői utasítás*, amely tartalmazza az intézmény egységes pandémiás tervét és járványkrízis tervét, ebben dolgozták ki a betegségek zárt közösségbe történő kezelését. Az intézményi orvos 2021. januárban státuszvizsgálatot végzett minden a Gyermekotthonban élő gondozott esetében, amelyről státuszlapok készültek. Általánosságban elmondható, hogy a gondozottak jó egészségi állapotban vannak.

A Gyermekvédelmi Központ igazgatójának tájékoztatása szerint a Gyermekotthonban a fluktuáció megállt. A fenti intézkedéseket a Fenntartó elfogadta.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint a hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 1. § (2) bekezdés a) pontja a gyermekek jogainak védelmére kötelez. Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja szerint az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szerv közszolgáltatást végző szervnek minősül. A Gyvt. 95. §-a alapján az otthonot nyújtó ellátás biztosítása állami feladat. Ebből következően a gyermekvédelmi szakellátás intézményei

közszolgáltatást végeznek, így tevékenységük vizsgálatára kiterjed a hatásköröm. A fenti hatásköri szabályok miatt nincs lehetőségem közalkalmazotti jogviszonyokat, illetve a közalkalmazotti jogviszonnyal összefüggő munkáltatói intézkedéseket vizsgálni. Erre figyelemmel jelentésem a munkajogi kérdésekre vonatkozó megállapításokat nem tartalmaz.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, és – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi érveléssel mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja*”.

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdésében, valamint az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglaltakat a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2. § (1) bekezdésének, 70/A. § (1) bekezdésének és 70/F. § (1) és (2) bekezdésének szövegével, akkor abból az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve és az érintett alapvető jogok tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, amely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind az azt követően hozott határozataiban, azok indoklásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket. Kiemelendő emellett, hogy az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése külön is tartalmazza, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, *demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a *jogbiztonság*. Ahogyan az Alkotmánybíróság arra felhívta a figyelmet a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálnak a jogállami klauzulát, tehát az eddigi alkotmánybírósági gyakorlat relevánsnak tekinthető a vizsgálat során.

Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – köteletségévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes

részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. A jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a *jog által megállapított működési rendben*, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott *korlátok között* fejtik ki tevékenységüket. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a *kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével*, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást.

2. Az Alaptörvény II. cikke alapján az *emberi méltóság* sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz. A korábban irányadó és az Alaptörvény hatályba lépését követően is hivatkozási pontot jelentő alkotmánybírói gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatosan arra hívja fel a figyelmet, hogy *a méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő*. Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni. *Emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától, és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg, és miért annyit*. A méltósághoz való jognak részét képezi, hogy minden embert másokkal egyenlő méltóságú személyként kell kezelni, vagyis az egyes emberek és embercsoportok között tilos indokolatlan, ésszerűtlen különbséget tenni.

3. Az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése értelmében *senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani*. Az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJEE) 3. cikke rögzíti, hogy senkit nem lehet kínzásnak vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni. Az EJEE 3. cikkében foglaltakat az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) a demokratikus társadalom legalapvetőbb értékei egyik biztosítékának tekinti, amely a kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés abszolút tilalmát írja elő, függetlenül a körülményektől és az áldozat viselkedésétől. A 3. cikkben felsorolt tilalmak közös vonása, hogy mindegyikük bizonyos fokú testi és/vagy lelki gyötrelmet, szenvedést, illetve fájdalmat okoz az érintett egyén számára.

A Bíróság joggyakorlata szerint a kínzás, embertelen bánásmód vagy büntetés, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés között egyfelől az okozott szenvedés intenzitása alapján lehet különbséget tenni. A legsúlyosabbnak minősülő kínzás megállapításának feltétele, hogy az áldozattal szemben kifejtett magatartás nagyfokú szenvedést okozzon az érintettnek. A Bíróság emellett – összhangban a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód elleni ENSZ egyezményben foglaltakkal – a kínzást olyan, fájdalomkozásra irányuló, szándékos magatartásként fogja fel, amelynek célja – egyebek mellett – információk megszerzése és az érintett megfélemlítése.

Embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek minősül minden olyan, az érintettnek komoly testi és/vagy lelki szenvedést okozó magatartás, amely nem éri el a kínzás megállapításához szükséges mértéket, illetve hiányzik a fentiekben említett szándékosság és célzat. A megalázó bánásmód vagy büntetés jár a legenyhébb szenvedéssel, az e körben értékelhető magatartás jellemzően alsóbbrendűségi érzésben megnyilvánuló lelki gyötrelmet okoz elszenvetőjének. Annak megítélésakor, hogy egy bánásmód megalázó-e, figyelembe kell venni azt is, hogy annak célja az érintett személy megalázása vagy lealacsonyítása volt-e, és hogy ennek következményeként károsan befolyásolta-e annak személyiségét, a 3. cikket sértő módon. Az embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés mértékének – ahhoz, hogy a 3. cikk hatálya alá tartozzon – el kell érnie egy minimális szintet, amelynek megítélése relatív, függ az adott eset

valamennyi körülményétől, így a bánásmód időtartamától, fizikai és mentális hatásaitól, és egyes esetekben az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától is.

A Bíróság következetes ítélkezési gyakorlata értelmében kizárólag a jogszerű bánásmód vagy büntetés bizonyos formáihoz szükségszerűen kapcsolódó szenvedésen túlmenő, további szenvedés és megalázás sérti az EJEE 3. cikkében foglalt tilalmat. A személyi szabadságtól való megfosztáshoz vezető intézkedések gyakran járnak együtt ezzel a körülménnyel, ezért az államnak biztosítania kell, hogy egy személy fogva tartásának körülményei ne sértsék az adott személy emberi méltóságát.³

Az Alkotmánybíróság 36/2000. (X. 27.) AB határozata alapján a pszichiátriai betegek személyes szabadságát korlátozó eszközök, módszerek, eljárások alkalmazásának feltételeit törvényben kell rögzíteni, ugyanis ennek hiányában nem biztosított kellő mértékben a kínzás, a kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód tilalmának érvényesülése.

4. Az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése előírja, hogy *mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz*, a IV. cikk (2) bekezdés alapján pedig senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Az Alkotmánybíróság 36/2000. (X. 27.) AB határozatában kiemelte, hogy az *„Emberi Jogok Európai Egyezményéből, illetve a Bíróság esetjogi gyakorlatából, valamint a [...] nemzetközi dokumentumokból megállapítható, hogy az elmebetegek tekintetében az ön- és közveszélyesség oka lehet a személyi szabadság korlátozásának, a kötelező pszichiátriai gyógykezelésnek. A nemzetközi dokumentumok és a Bíróság gyakorlata is a hangsúlyt főképpen az eljárási garanciákra helyezi, azaz, hogy az elmebetegség miatt történő szabadságkorlátozás ne lehessen önkényes, csak a szükséges mértékű legyen, és csak a szükséges ideig tartson.”*

A személyi szabadság alapjogával kapcsolatban az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy *„e jog érvényesülése vizsgálható valamennyi – a személyi szabadságot valóban érintő – állami intézkedés alkotmányossági megítélésekor. [...] A személyes szabadsághoz való jog érdemben felhívható valamennyi, a mozgás és a helyváltoztatást is korlátozó jogszabály alkotmányossági megítéléséhez. [...] Ezen jogok korlátozásának alkotmányossága, a minden alapjog korlátozására irányadó (korábban az Alkotmány 8. § (2) bekezdésébe foglalt) követelmények figyelembevételével dönthető el. Az Alkotmánybíróság szerint a személyes szabadság korlátozásával szemben fennálló alkotmányos követelmény, hogy a korlátozás feleljen meg a szükségesség és arányosság kritériumának. Az Alkotmánybíróság 66/1991. (XII. 21.) AB határozatában is kiemelte, hogy a személyes szabadság alkotmányos alapjogát törvény az Alkotmány megengedő rendelkezése folytán korlátozhatja. Az egyes korlátozható rendelkezések azonban csak akkor fogadhatók el alkotmányszerűnek, ha az általuk elérni kívánt és alkotmányosan elismert célhoz képest a korlátozás szükségszerű és arányos. E követelmény az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésének és az alapvető jogok lényeges tartalmának korlátozását tiltó I. cikk (3) bekezdésének egymásra vonatkoztatásán alapul.*

5. Az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése tartalmazza a *diszkrimináció tilalmát*, amely szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Az Alaptörvény XV. Cikk (4) bekezdése továbbá előírja, hogy Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti, a XV. cikk (5) bekezdése emellett külön is kiemeli, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

A két évtizedes, töretlen, az Alaptörvény fenti rendelkezése alapján továbbra is irányadónak tekinthető alkotmánybírósági gyakorlat rögzíti, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként, egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és

³ Lásd 32/2014. (XI. 3.) AB határozat, Indokolás [31]-[34].

kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni. A megkülönböztetés alkotmányossága tekintetében az Alkotmánybíróság két mércét alkalmazott. Az alkotmányos alapjogok tekintetében megvalósuló egyenlőtlen bánásmód esetén annak alkotmányossága az alapvető jogok korlátozására irányadó szükségességi-arányossági teszt alapján ítélt meg. Bár az Alkotmány – ahogyan az Alaptörvény is – szövegszerűen csak az alapvető jogok tekintetében tiltotta a hátrányos megkülönböztetést, az Alkotmánybíróság szerint e tilalom, ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot, kiterjed az egész jogrendszerre.

Az egyenlő bánásmóddal és az esélyegyenlőséggel összefüggésben érdemes arra is utalni, hogy az alapvető jogok biztosa számára a törvény immár fontos célként fogalmazza meg a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportokhoz tartozó személyek jogainak fokozott védelmét, ugyanakkor eddig az országgyűlési biztosok – külön törvényi felhívás nélkül is – kiemelt figyelmet fordítottak az ebbe a csoportba tartozók alapvető jogainak a védelmére. A töretlen ombudsmani gyakorlat alapján nyilvánvalóan e személyi körbe tartoznak – különböző okok miatt – a hajléktalanok, a fogyatékosokkal élő személyek, az idősek, a betegek, ezen belül pedig kiemelten a pszichiátriai betegek, a fogvatartottak, továbbá ide sorolhatóak a 18 év alatti gyermekek, sőt a 18 év feletti fiatal felnőttek is.

A felsorolt egyes társadalmi csoportok más és más okokból (például az egzisztenciális helyzetük, életkoruk, egészségi vagy mentális állapotuk miatt) minősülhetnek veszélyeztetettnek, a közös pont bennük az, hogy helyzetük miatt egyfelől kiszolgáltatottak valamennyi állami, közhatalmi beavatkozással szemben. Másfelől esetükben súlyos és közvetlen következményekkel járhat az is, ha az állam nem tesz eleget egyes alkotmányos feladatainak, a speciális, rászorultakat segítő szabályozás és gyakorlat kialakításával, fenntartásával kapcsolatos kötelezettségeit nem vagy nem megfelelően látja el. Legyen szó ugyanakkor indokolatlan közhatalmi beavatkozásról, vagy éppen állami feladat, kötelezettség elmulasztásáról, az érintettek jog-, illetve érdekérvényesítő képessége minimális.

A CRPD 1. cikke értelmében *az Egyezmény célja* valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes és egyenlő gyakorlásának előmozdítása, védelme és biztosítása valamennyi fogyatékosokkal élő személy számára, *és a velük született méltóság tiszteletben tartásának előmozdítása*. A CRPD alapelvei között elsőként említi továbbá, hogy *a fogyatékosokkal élő személyeket is megilleti a veleszületett méltóság, az egyéni autonómia tisztelete, beleértve a saját döntés meghozatalának szabadságát és a személyek függetlenségét*.⁴ Ebből következően a jelentés tartalmában az emberi méltóság alapjogi védelmének primátusából vezeti le a fogyatékosokkal élő személyeket megillető további és felhívott alapjogok érvényesülésének problémáit.

Mindehhez kapcsolódóan szeretném kiemelni, hogy a fogyatékoságtudomány szakértői szerint paradigmaváltást jelent a CRPD elfogadása. Nagy előrelépést jelentett a fogyatékosokkal élő személyek jogainak orvosi szemléletéről a szociális szemléletre való áttérés, azonban ezt követte *az újabb lépés: az emberi jogi megközelítés alapján való gondolkodás*. Az emberi jogi szemlélet lényege az inkluzív (az alany autonómiájának a szociális közegben való érvényesülése) és szubsztanciális (lényegi, a fogyatékos embert, mint az emberi jogok alanyát, és nem tárgyat szem előtt tartó) gondolkodásmód.⁵

Az ombudsman alkalmas arra, hogy a maga semleges és kiegyensúlyozó, közvetítő szerepével, illetve a kizárólag az alapjogvédelemre fókuszáló tevékenységével, az ENSZ nemzeti emberi jogi intézményeként valós tartalmat adjon a CRPD-ben foglaltaknak.

6. A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a

⁴ CRPD 3. cikk a) pont

⁵ Theresia Degener, az ENSZ Fogyatékosügyi Bizottságának alelnöke, az ENSZ Egyezmény kidolgozásának aktív résztvevője; 2013. január, Trier, Academy of European Law

jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Így a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. *A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére.* A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az objektív intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki: az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapjogainak előmozdítása, érvényesülése, védelme érdekében.

Ezt az alaptételt megtaláljuk az Egyezmény preambulumban is, amely rögzíti, hogy a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt. Az Egyezmény 1991-től a magyar belső jog részévé vált, részes államként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekkel foglalkozó, védelmét biztosító intézmények létesítésére, valamint ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság, az egészséges környezetet biztosítására. Az Egyezmény minden gyermekekkel kapcsolatba kerülő intézményt és hatóságot a gyermek legjobb érdekének megfelelő eljárásra, döntésre kötelez. Az Egyezmény 19. cikk 1. pontja a részes államokat a gyermeket az erőszak bármely formájával szembeni védelemre kötelezi. Az Egyezmény 20. cikk 1. pontja a családi környezetétől ideiglenesen vagy véglegesen megfosztott gyermek védelmére és segítségére vonatkozó állami kötelezettséget rögzíti.

III. Az ügy érdemében

Az elrendelt helyszíni vizsgálat elsődlegesen a panaszbeadványban foglaltak ellenőrzésére fókuszált. Ezen túl jelentésem kitér a helyszíni vizsgálat, illetve a dokumentumelemzés nyomán feltárt további, az érintett gyermekek alapjogainak érvényesülésével összefüggő körülményekre.

1. A gondozott gyermekek elhelyezése és a Gyermekotthon kialakítása vonatkozásában

Az NM rendelet 124. § (1) bekezdése szerint a gyermekotthonnak legalább 12, *de legfeljebb 48 fő ellátására* alkalmasnak kell lennie. Az NM rendelet 124. § (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a csoport számára önálló lakóteret kell biztosítani, amely hálósobákból, **közös nappali szobából**, konyha/étkezőből, fürdőszobából és nemenkénti illemhelyekből áll, a mindennapi életvitelhez szükséges bútorokkal, berendezési tárgyakkal, eszközökkel felszerelt. A hálósobában legfeljebb 4 gondozott gyermek helyezhető el, a minimálisan biztosítandó lakóterület-igény gyermekenként 12 négyzetméter. Az NM rendelet 124. § (6)-(7) bekezdése előírja, hogy a több csoport elhelyezésére szolgáló gyermekotthonban ki kell alakítani sportolásra alkalmas termet, illetve udvart, **a látogatók fogadására alkalmas helyiséget, a terápiás célú foglalkozásokhoz, korrepetáláshoz szükséges csoportszobát.** A gyermekotthoni csoportban a gondozott gyermekekkel foglalkozó munkatársak számára a csoport lakóteréhez kapcsolódó önálló helyiséget kell biztosítani, ahol a gyermekkel szükségessé váló egyéni beszélgetéseket lefolytathatja, adminisztrációs feladatait végezheti, és éjszaka tartózkodhat.

Az NM rendelet 128/A. § (1) bekezdése szerint a különleges gyermekotthon, a különleges lakásotthon és a gyermekotthon különleges csoportja feladatkörébe tartozik a tartósan beteg vagy fogyatékos gyermekről való gondoskodás, szocializáció, rehabilitáció és rehabilitáció, továbbá a kettős szükségletű gyermek esetében a reszocializáció is, ha a gyermek állapota nem indokolja az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékos személyek vagy pszichiátriai betegek otthonában való elhelyezését, vagy ha az elhelyezése férőhely hiányában nem lehetséges. Az NM rendelet 128/A.

§ (2) bekezdése rendelkezik arról, hogy a különleges ellátást igénylő tartósan beteg vagy fogyatékos gyermekek közül egy csoportban legfeljebb 8 tartósan beteg, vagy 8 középsúlyosan, súlyosan fogyatékos vagy 10 enyhén fogyatékos gyermek helyezhető el. Továbbá az NM rendelet 128/A. § (5) bekezdésének értelmében a különleges ellátást igénylő gyermekek elhelyezésére szolgáló lakóterre a 124. § (4) bekezdésében foglaltak, a munkatársak számára biztosítandó önálló helyiségre a 124. § (7) bekezdésében foglaltak, illetve a több csoport elhelyezésére szolgáló gyermekotthonra a 124. § (6) bekezdésében foglaltak az irányadók.

A rendelkezésemre álló adatok és információk szerint a Gyermekotthonban elhelyezettek (17 fő középsúlyos és súlyosan fogyatékos gyermek és a súlyosan fogyatékos fiatalember) száma meghaladja a jogszabályban meghatározott és a működési engedély szerinti létszámot.

Álláspontom szerint a jogalkotó a gyermekek állapotához igazodóan és az érintett gyermekek legjobb érdekének figyelembevételével határozta meg a középsúlyosan, illetve súlyosan fogyatékos gyermekek csoportlétszámát. Mindebből következően megállapítom, hogy a jogszabályban, illetve az működési engedélyben meghatározott létszám túllépése, valamint az utógondozói ellátásban részesülő fiatalember gyermekotthoni ellátása a jogállamiság elvéből eredő jogbiztonság követelményével és az érintett gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggésben visszásságot okoz, illetve nem egyeztethető össze a gyermek legjobb érdekét képviselő eljárás elvével sem. A gyakorlat sérti az Egyezmény 20. cikkben deklarált, a családi környezetétől megfosztott gyermek jogát az állam különleges védelmére és segítségére.

A helyszíni bejárás tapasztalatai alapján a közösségi helyiségek és a lakószobák szépen berendezettek, barátságosak, tiszták voltak, de nincs közös nappali, nem alakítottak ki sportolásra alkalmas termet, nincs a látogatók fogadására alkalmas helyiség, valamint a terápiás célú foglalkozásokhoz, korrepetáláshoz szükséges csoportszoba, és az emeleti fürdőhelyiségek nem voltak használhatók, a Gyermekotthon udvara nem volt körbekerítve.

Megállapítom, hogy a Gyermekotthon jogszabálynak nem megfelelő kialakítása a jogállamiság elvéből eredő jogbiztonság követelményével összefüggésben visszásságot okoz, továbbá az érintett gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga sérelmének közvetlen veszélyét idézi elő.

2. A személyi feltételek és a fluktuáció kapcsán

Az NM rendelet 1. számú mellékletének 2/c) pontja szerint a különleges gyermekotthonban 1 fő intézményvezetőt, gyermekcsoportonként 1 fő nevelőt, 1 fő gyermekvédelmi asszisztentst 3 fő gyermekfelügyelőt kell foglalkoztatni. Ha a nevelők száma magasabb, a gyermekvédelmi asszisztensek, a gyermekfelügyelők száma csökkenthető, ha a csoportra vonatkozó összlétszám 5 alá nem kerül. A különleges gyermekotthonokban 40 fő gyermekre vetítve 1 fő gyermekotthonvezetőt, 1 fő pszichológust vagy pszichológiai tanácsadót, 1 fő növekedéskügyi előadót vagy gyermekvédelmi ügyintézőt, 1 fő gyógypedagógust, fejlesztő pedagógus nevelőt kell alkalmazni.

A gyermekvédelmi szakellátás intézményeiben foglalkoztatottak képesítési előírásairól az NM rendelet 2. számú mellékletének II.2/a) pontja rendelkezik. *Ennek alapján a Gyermekotthon vezetőjének, nevelőjének végzettsége (pedagógus, felsőfokú szociális szakképzettség) megfelel az NM rendelet előírásainak. 3 fő gyermekfelügyelő (2 fő érettségi, 1 fő virágkötő) végzettsége nem felel meg a jogszabályi követelményeknek, a 4 fő gyógypedagógiai segítő munkatárs végzettségű szakdolgozót pedig gyógypedagógiai asszisztensi munkakörben lehetne foglalkoztatni. A hittanár-kollégiumi nevelőtanár végzettségű munkatársat nevelői beosztásba kellene sorolni.*

A rendelkezésre álló adatok szerint a jogszabályi előírásoknak a Gyermekotthon szakmai létszáma nem, a szakdolgozók képesítése részben felel meg, emellett a Gyermekotthon legrégebben foglalkoztatott munkatársa sem dolgozik még 3 éve az intézményben.

Álláspontom szerint a szakdolgozói létszámhiány, a képzettség hiánya, illetve a Gyermekotthonban dolgozók túlterheltsége a biztonságos és minőségi szakmai tevékenységet veszélyeztetik. E körülményekből pedig a gondozás-nevelés színvonalának romlása, és így a rossz

bánásmód következhet. A gyermekvédelmi szakellátási intézmények dolgozóinak munkakörülményei rendkívül fontos minőségi tényezője, indikátora az ellátó rendszernek, hiszen nagymértékben befolyásolják a gondozottakhoz való viszonyt, a velük való bánásmódot. A létszámhiányból fakadó **túlterheltség** pedig alapvető meghatározója a gondozás minőségének. Az elégedetlen, frusztrált, motiválatlan dolgozók a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekekre személyekre vetítik problémáikat, negligálva azok helyzetét, amely végül az ellátott jogainak sérelméhez vezethet. Végül pedig ez az „ördögi körként” leírható jelenség a dolgozó távozásához, a fluktuáció rendkívül nagy arányához, végső soron a szakmai munka ellehetetlenüléséhez vezet.⁶ Ismét fel kell hívnom a figyelmet arra, hogy a szakdolgozók hiánya – annak okától függetlenül – súlyosan aggályos az érintett gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga kapcsán.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a középsúlyos és súlyos fogyatékkal élő gyermekeket gondozó Gyermekotthonban a kellő tapasztalattal, megfelelő képzettséggel rendelkező szakdolgozók hiánya felveti a megalázó bánásmód tilalmának sérelmét, és az emberi méltósághoz való joggal, az egyenlő bánásmód követelményével, a fogyatékkal élő személyek kiemelt védelmének állami kötelezettségével összefüggésben visszásságot okoz, továbbá nem felel meg a Magyarország által vállalt, a CRPD 4. cikkéből eredeztethető nemzetközi kötelezettségnek sem.

3. A házirend és a gyermekjogi képviselő elérhetőségének kifüggesztésével összefüggésben

Az NM rendelet 2. § (1) bekezdése szerint a gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végzőknek gondoskodniuk kell arról, hogy a gyermekek számára megismerhető legyen a *gyermekjogi képviselő neve, telefonszáma, valamint fogadóóráinak helye és időpontja*. Az NM rendelet 112. § (3) bekezdése szerint pedig a házirend egy példányát a gyermekotthonban jól látható helyen ki kell függeszteni.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Gyermekotthonban a házirend, a gyermekjogi képviselővel kapcsolatos információk megismerésének eshetőségessége szembe megy a jogszabályi előírásokkal, ezáltal sérti a jogbiztonság követelményét, valamint – függetlenül a gondozott gyermekek állapotától – önmagában alkalmas lehet arra, hogy veszélyeztesse a Gyermekotthonban nevelkedő gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogát is.

4. A gyermekbántalmazás és a szexuális kapcsolat létesítése kapcsán

A rendelkezésekre álló iratok és információk, alapján a gondozott gyermekek bántalmazása, a gyermekfelügyelő részéről a fiatalembert ért szexuális abúzus gyanúja volt bizonyítható, azokat a helyszíni vizsgálat tapasztalatai, az ott készült interjúk sem igazolták. *Figyelemmel arra, hogy a feladat- és hatáskörömet meghatározó Ajbt. nem biztosít számomra lehetőséget olyan alakszerű bizonyítási eljárás folytatására, amely a bíróság, illetve más hatóság eljárása során lehetséges, így a beadványban foglalt állítás kétséget kizáró igazolására, kizárására nem kerülhetett sor.*

5. Az étkeztetés biztosításával összefüggésben

Számos jelentésemben rögzítettem, hogy *kiemelt fontosságú a gyermekek életkorának megfelelő egészséges táplálkozás biztosítása a gyermekvédelmi szakellátás rendszerében*. A Gyvt. 21/A. § (1) bekezdés b) pontja értelmében, ha a törvényes képviselő eltérően nem rendelkezik, az intézményi gyermekétkeztetés keretében a nem bentlakásos intézményben a tanulók számára az iskolai tanítási napokon a déli meleg főétkezést, valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkezést kell biztosítani. A Gyvt. 21/A. § (4) bekezdés a) és b) pontja alapján pedig a

---

⁶ Lásd AJB-261/2020. számú jelentésem megállapításait.

bentlakásos intézményben az intézményi gyermekétkeztetés keretében biztosítani kell az iskolai tanítási napokon a reggeli és vacsora főétkezést, és az iskolai tanítási napokon kívül a reggeli, ebéd és vacsora főétkezéseket, valamint a tízórai és uzsonna kísétkezéseket.

A Közétkeztetési rendelet 3. § (1) bekezdése értelmében a közétkeztető nyersanyag-kiszabati ívet köteles vezetni, amelyen feltünteti egy napra vonatkozóan az étkezést igénybe vevők életkora és száma alapján meghatározott adagszámban elkészítendő ételek és italok előállításához szükséges nyersanyagok tételes, mennyiségi felsorolását. Ezentúl a Közétkeztetési rendelet 6. §-a alapján a közétkeztető étlapot készít, amit az intézményben jól látható helyen kifüggeszt, ezen fel kell tüntetni minden számított energia-, zsír-, telített zsírsav-, fehérje-, szénhidrát-, cukortartalmát, számított sótartalmát, valamint az élelmiszerek jelöléséről szóló miniszteri rendeletben meghatározott allergén összetevőket.

Az étrend összeállításánál a Közétkeztetési rendelet 4. §-a alapján biztosítani kell a megfelelő mértékű változatossági mutatót (azonos menüsorok elkerülése), **minden főétkezésnek tartalmaznia kell állati eredetű fehérjeforrást, korcsoportnak megfelelő energiaszükségleti értéket.** A naponta biztosítandó élelmiszereket, élelmiszercsoportokat, illetve korlátozásokat és tilalmakat és azokat az ételeket, amelyek biztosítása kiemelt fontosságú az egészséges táplálkozásban a Közétkeztetési rendelet 7. §-a meghatározza. Így egész napos étkeztetés esetén egy főre biztosítandó legalább négy adag zöldség – ide nem értve a burgonyát – vagy gyümölcs, ezekből legalább egy adag nyers formában, valamint három adag gabona alapú élelmiszer, melyből legalább egy adagnak teljes kiőrlésűnek kell lennie. Ezentúl napi háromszori étkezés szolgáltatása esetén egy főre biztosítandó legalább két adag zöldség – ide nem értve a burgonyát – vagy gyümölcs, ezekből legalább egy adag nyers formában, két adag gabona alapú élelmiszer, melyből legalább egy adagnak teljes kiőrlésűnek kell lennie. A Közétkeztetési rendelet 14. §-a rögzíti a közétkeztetésben **fel nem használható ételeket**, így a 18 év alatti korcsoport számára koffeintartalmú italt. Édesség önállóan ebédként nem, egyéb étkezésként kizárólag a legalább 1/3 rész gyümölcsöt vagy 1/3 rész tejet vagy tejterméket tartalmazó édesség adható.

Az ételmezésvezető végzi a Közétkeztetési rendelet 16. §-a értelmében az étrend, az étlap és a nyersanyag-kiszabati ív összeállítását, aki egyben felügyeli az ételek elkészítését, az ételosztást. A fekvőbeteg-gyógyintézeti étkeztetés kivételével az **ételmezésvezetőnek főiskolai szintű dietetikus képesítéssel**, az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló kormányrendelet szerinti **ételmezésvezető szakképesítéssel vagy államilag elismert ételmezésvezető szakképesítéssel kell rendelkeznie.**

A helyszínen megtekintett és megküldött étlapokat áttekintve megállapítottam, hogy azok egyike sem tartalmaz tápanyagszámításokat, kevés tej, húsetel kerül a gyermekek elé, miközben az egyik csoport hűtője tele volt fagyasztott hússal. Az étlapon megtalálható olyan étel is, amely az adott korcsoport számára nem használható fel. Az aktuális hét étlapjáról több étkeztetés is hiányzott, volt olyan nap, ahol a főétkezés nem tartalmazott állati eredetű fehérjét (hús, hal, tojás, tej, tejtermék): a szombati ebéd és vacsora is krumplileves volt gombapaprikással, nokedlivel, máskor szintén ebéd és vacsora volt gyümölcsleves krumplis tésztával. A kísétkezésekre szánt ételek (pl. pufi, pereg, nápolyi) nem felelnek meg a kísétkezésre adható ételeknek.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Gyermekotthonban nyújtott közétkeztetéssel összefüggésben feltárt hiányosságok a gyermekek védelmével és gondoskodásával kapcsolatosan visszásságot okoznak. Az étlapok alapján nem dönthető el, hogy a gyermekek a korosztályuknak megfelelő mennyiségű energiaszükséglethez hozzájutnak-e, hogy az elfogyasztott élelmiszerek minősége és mennyisége megfelel-e az egészséges táplálkozás követelményeinek, továbbá a hiányosan vezetett étlapok nem nyújtanak garanciát a Gyvt.-ben meghatározott étkeztetési számok biztosításáról sem.

A Közétkeztetési rendelet szervei hatályát az 1. § (1) bekezdése határozza meg, amelynek értelmében a rendelet hatálya kiterjed az a) pont alapján a szociális alapszolgáltatásokat és szakosított ellátásokat, illetve a gyermekjóléti alapellátást és a gyermekvédelmi szakellátást biztosító szolgáltatókra, a nemzeti köznevelésről szóló törvény szerinti nevelési-oktatási

intézményekre is. Az 1. § (1) b) pontjának értelmében pedig valamennyi, közétkeztetési szolgáltatást saját, működő főzőkonyhája révén biztosító intézményre, szerve, szervezetre, gazdasági társaságra, természetes személyre, mint közétkeztetőre.

A Gyermekotthon gyermekvédelmi szakellátást nyújt, tehát a Közétkeztetési rendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja alapján, mint intézményre a rendelet hatálya kiterjed. Az étkeztetést azonban nem közétkeztető nyújtja, hanem a Gyermekotthon biztosítja családi körülmények között; a főzés, ételkészítés a nevelési folyamat része, gyakran a gyermekek bevonásával történik, így nem minősül közétkeztetésnek. Ezzel párhuzamosan a gyermekek testi és szellemi fejlődése érdekében fontosnak tartom, hogy a gyermekek életkorának, és egészségi állapotának megfelelő minőségű, mennyiségű és tápanyagtartalmú étkezés biztosítására kerüljön sor a lakás- és gyermekotthonokban is. A jelen vizsgálat is alátámasztja, hogy e követelmény nem teljesülhet akkor, ha a Közétkeztetési rendelet egyes, a közétkeztetőre vonatkozó garanciális előírásai a gyakorlatban nem érvényesülhetnek. Utóbbi tekintetében lényeges szempontokat tartalmaz az OGYÉI álláspontja.

Abban az esetben, ha a Közétkeztetési rendelet szabályait úgy értelmezik, hogy *lakás- és gyermekotthonban nem működik főzőkonyha*, akkor a közétkeztetőre vonatkozó szabályok sem érvényesülnek. Nem készül ezért megfelelő étlap, nem vezetik a kiszabati íveket, nem kerül sor kalória számításra, az étlaptervezésének hiányában sem a változatossági mutató, sem a gyermekek számára kívánatos, tiltott élelmiszerekre vonatkozó előírások nem érvényesülnek.

Fontos rámutatni arra is, hogy az élelmezéssel megbízott munkatársak – megfelelő képzés hiányában – nincsenek azon ismeretek birtokában, amelyekkel a Közétkeztetési rendeletben foglalt elvárásoknak megfelelő lehetnének. Nem jutnak érvényre így azon garanciális szabályok, amelyek az állam által családjukból kiemelt gyermekek számára a korosztályuknak megfelelő minőségű és mennyiségű ételhez való hozzájutást garantálhatják.

A jelenlegivel azonos álláspontot fogalmazott meg a hivatali elődöm által kiadott **AJB-307/2019. számú jelentés** is. E jelentésre adott válaszában az *Emberi Erőforrások Minisztériuma* elsőként úgy reagált, hogy álláspontja szerint – bár a fentiek miatt a Közétkeztetési rendelet előírásait nem kell alkalmazni – **javasolt ezen előírásokat ajánlásként figyelembe venni az egészséges táplálkozásba illeszthető ételek élelmiszerek kiválasztása érdekében.**

A szakárca 2019-ben megküldött válaszával kapcsolatban hivatali elődöm kifejtette, hogy a Közétkeztetési rendelet 2. § (1) bekezdés 10. pontja a *főzőkonyha* fogalmának meghatározásakor hivatkozik a vendéglátó-ipari termékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerbiztonsági feltételeiről szóló miniszteri rendeletben meghatározott fogalomra, ideértve a miniszteri rendelet szerinti befejező konyhát is. Az EMMI rendelet által hivatkozott főzőkonyha fogalmát a VM rendelet 2. § (1) bekezdés 10. pontja adja meg. Eszerint főzőkonyha az a létesítmény, amely az étel készítéséhez és a felhasznált alapanyagokhoz szükséges raktár, előkészítő, főző (sütő), mosogató helyiségekkel rendelkezik, és amelyben az ételeket a helyszínen készítik. A VM rendelet 1. § (2) bekezdésének e) pontja kimondja, hogy az e rendeletben foglaltakat nem kell alkalmazni: a magánháztartásban vagy a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény szerinti lakásotthonban folytatott, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység keretében végzett tevékenységre.

A fentiek alapján látható, hogy a két, azonos jogforrási szinten elhelyezkedő miniszteri rendelet között kollízió áll fenn. Az értelmezési problémát itt egyrészt a főzőkonyha fogalmának meghatározása jelenti, amelyre mindkét rendelet hivatkozik, másrészt a két jogszabály szervi hatályának meghatározása. Míg az EMMI rendelet szervi hatálya kiterjed a lakásotthonokra, hiszen az nem szerepel a kivett szervek felsorolásában, addig a VM rendelet egyértelműen kiveszi a lakásotthonokat a hatálya alól. Így az EMMI rendelet –, vagyis a táplálkozás-egészségügyi szabályok, ha az adott helyen főzőkonyha van, akkor – minden esetben kiterjed a lakásotthonokra. A lakásotthonok, és jellemzően a kisebb létszámú gyermekotthonok jelentős részénél azonban nincs olyan főzőkonyha, amit közétkeztető üzemeltet, így a táplálkozás-

egészségügyi szabályok egy része sem érvényesül. Ezt a *bizonytalanságot* erősítette meg a Gyermekvédelmi Központ vezetője is, aki a fenntartót arról tájékoztatta, hogy a Gyermekotthon nem köteles kiszabati ívet vezetni, hiszen az OGYEI ezt csak *ajánlásként* fogalmazza meg a gyermekotthonokban.

Az **AJB-307/2019. jelentés** kapcsán a biztosí vizontválaszra adott újabb válaszában a szaktárca⁷ kifejtette, hogy az átláthatóság és az egyértelműség jogalkotási elvére figyelemmel, a gyermek egészséges táplálkozáshoz való joga érvényre juttatása, a jogbiztonság megteremtése érdekében *kezdeményezi a jogszabály módosítás szükségességének a vizsgálatát*. Ennek célja a szabályozás olyan módosításának vizsgálata, amely a főző-, befejező, illetve tálaló, vagy melegítőkonyhával nem rendelkező gyermek- és lakásotthonban (ideértve az utógondozó otthont is) elhelyezett gyermek, fiatal felnőtt számára biztosítja az egészséges étkezés jogi garanciáit. Az ígért jogszabályi egyértelműsítésre azonban a vizsgálatom lezárásáig nem került sor.

Mindezek alapján megállapítottam, hogy a két miniszteri rendelet nem garantálja egyértelműen a lakásotthonokban, illetve a főzőkonyhával nem rendelkező gyermekotthonokban alkalmazandó, a gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges étkeztetés követelményeit, ezért továbbra is fennáll a jogbiztonság követelményével és a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz, illetve egészséghez való jogával összefüggő visszásság.

6. A személyi szabadság korlátozása tekintetében

Amint azt a CRPD 14. cikk b) pontja is rögzíti, a fogyatékos személy személyi szabadságától csak a jogszabályokkal összhangban fosztható meg.

A Gyvt. vonatkozó rendelkezései szerint a *személyes szabadság korlátozására* kizárólag speciális gyermekotthonban, a speciális lakásotthonban vagy a gyermekotthon speciális csoportjában elhelyezett gyermekek esetében – a jogszabályban meghatározott módon és időtartamban – van lehetőség; különleges gyermekotthonban – így az ügyben érintett intézményben – ilyen intézkedés nem alkalmazható. A gyermek személyes szabadságának korlátozása csak *kivételesen*, a cél eléréséhez szükséges időtartamra rendelhető el a speciális szükségletű gyermekeket gondozó intézményekben is. A rendelkezésemre álló iratok szerint a Gyermekotthonban egy kisgyermek és a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján autizmus spektrumzavarral élő, fogyatékos fiatalember személyes szabadságát is tartósan korlátozták, amelynek egyik jellemző indoka a kapott információk és az elemzett dokumentumok alapján az volt, hogy a nevelők más elfoglaltság, személyi feltételek hiánya miatt nem tudtak a problémás gondozottakra figyelni. A helyszíni vizsgálat során a munkatársaim a fiatalember személyes szabadsága korlátozásának szemtanúi voltak.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Gyermekotthonban gondozottak jogszabályi felhatalmazás nélkül történő személyes szabadságának korlátozása – annak indokától függetlenül – a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével, az emberi méltósághoz fűződő joggal, az embertelen és megalázó bánásmód tilalmával, a személyes szabadsághoz való joggal, az egyenlő bánásmód követelményével, a fogyatékosokkal élő személyek kiemelt védelmének állami kötelezettségével összefüggésben alapjogi visszásságot okozott. Nem felelt meg továbbá a Magyarország által vállalt, a CRPD 4. cikkéből eredeztethető nemzetközi kötelezettségnek sem.

---

⁷ A 2019. április 18-án kelt, 5957-11/2019/GYERGYAM számú irat

7. Az autizmus spektrumzavarral küzdő fiatalember ellátása és elhelyezése kapcsán

A CRPD rehabilitációról és rehabilitációról szóló 26. cikke kimondja, hogy a részes államok megtesznek minden hatékony és szükséges intézkedést – ideértve a sorstársi segítségnyújtást is – annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára *az élet minden területén biztosított legyen a legteljesebb függetlenség, a fizikai, mentális, szociális és szakmai képességek, valamint a teljes befogadás és részvétel elérése és megtartása. E célból a részes államok átfogó rehabilitációs és rehabilitációs szolgáltatásokat és programokat hoznak létre, erősítik és kiterjesztik azokat*, különös tekintettel az egészségügy, a foglalkoztatás, az oktatás és a szociális szolgáltatások terén. Mindezt oly módon, hogy a rehabilitációs és rehabilitációs szolgáltatások és programok a lehető legkorábbi szakaszban kezdődnek, és az egyéni igények és képességek multidiszciplináris értékelésén alapulnak, illetve támogatják a közösségben való részvételt és az abba való befogadást, önkéntes alapon működnek, és a fogyatékossgal élő személyek lakóhelyéhez – a vidéki régiókat is beleértve – a lehető legközelebb vannak.

Mindezekkel összhangban Fot. 19. §-a rögzíti, hogy *a fogyatékos személynek joga van a rehabilitációra*. E jog érvényesítését rehabilitációs szolgáltatások, ellátások biztosítják. Az SzCsM rendelet 7. § (1) bekezdésének a) pontja értelmében *gondozási tervet* kell készíteni *a szakosított intézményi ellátásban részesülő személyre vonatkozóan*.

A rendelkezésemre álló iratok szerint *a fiatalember tankötelezettsége* – mivel az iskola véleménye szerint további fejlesztése az iskolában nem biztosítható – *megszűnt*. A fiatalember önálló életvezetésre, öfenntartásra nem képes, 24 órás, teljes ellátását igényel, szociális otthoni elhelyezése indokolt, arra azonban ez idáig nem került sor. A fiatalember utógondozói ellátásban részesül, így rá vonatkozóan az NM rendelet 109. § (1) bekezdésében meghatározott *egyéni gondozási-nevelési terv már nem készült*. A fent hivatkozott SzCsM rendelet 7. § (1) bekezdés a) pontja szerinti gondozási terv pedig csak szakosított intézményi ellátása esetén készíthető.

A Gyermekotthonban folytatott fenntartói és gyámhatósági ellenőrzések megállapításai, valamint a helyszíni vizsgálatom tapasztalatai alapján a 21 éves, autizmus spektrumzavarral küzdő fiatalember állapotának megfelelő gondozására, fejlesztésére a Gyermekotthon nem alkalmas.

Az engedélyezett létszámnál eleve több gyermeket befogadó intézmény munkatársainak létszáma, szakképzettsége – erőfeszítéseik ellenére – sem teszi lehetővé a fiatalember megfelelő gondozását, fejlesztését, csak a fizikai szükségleteinek kielégítéséről, a „megőrzéséről” képes gondoskodni. A Gyermekotthon munkatársai – a szakmailag indokolt személyi és egyéb feltételek hiányában – olyan intézkedésekre kényszerültek, mint a fiatalember egy matraccal felszerelt szobában való elkülönítése, elzárása. Mindezek súlyosan aggályosak a fiatalember vonatkozásában, valamint az ebből eredő konfliktusos helyzet okozta feszült légkör miatt közvetve valamennyi, a Gyermekotthonban élő gyermek számára. A bentlakásos intézményi ellátás személyi feltételeinek hiánya okozta diszfunkciók, ebből fakadóan a korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos alapjogsértő gyakorlatokra hívták fel a figyelmet az AJB 779/2016, AJB 816/2021. számú ombudsmani jelentések is.

A nagykorúvá vált, önálló életvitelre nem képes, súlyos fogyatékossgal élő, családi gondoskodást nélkülöző fiatal felnőttek gondozását **az utógondozói ellátás** keretében – jellemzően a korábbi gondozási helyükön – szakosított intézményben való elhelyezésükig **kénytelen biztosítani**. *Rá kell mutatnom arra, hogy a fiatalember rehabilitációja, rehabilitációja ugyan kizárólag egy, az állapotának megfelelő ellátást nyújtó szakosított intézményben lenne lehetőség, elhelyezésére az elmúlt három évben azonban nem került sor.*

Mindezek alapján megállapítom, hogy a fiatalembernek a fenntartó tudomásával történő jelenlegi elhelyezésével kapcsolatos, tartósan fennálló aggályos helyzet az érintett egyenlő emberi méltósághoz való jogával, az egyenlő bánásmód követelményével, a fogyatékossgal élő személyek kiemelt védelmének állami kötelezettségével összefüggő visszásságot okoz, továbbá

nem felel meg a Magyarország által vállalt, a CRPD 4. cikkéből eredeztethető nemzetközi kötelezettségeinek sem.

Az AJB-1572/2021. számú ügyben a szociális ügyekért felelős államtitkár arról tájékoztatott, hogy az autista személyek ellátásának rendszerszintű megoldása érdekében az elmúlt években az Államtitkárság az Autisták Országos Szövetségével (a továbbiakban: AOSZ) történő szakmai együttműködés keretében több intézkedést és előkészületet tett. Ennek egyik eredménye, hogy 2020. év végére autista személyek részére két kis létszámú lakhatást biztosító szolgáltatási hely jött létre hazai fejlesztés keretében az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával. A Békés megyében és Zala megyében megvalósított beruházás eredményeként Dévaványán autista személyek támogatott lakhatása és nappali ellátása, Magyarszerdahelyen autista személyek lakóotthona kezdte meg működését az SZGYF fenntartásában. Mindkét helyszínen az épületek kialakítása és berendezése az autista célcsoport igényeinek megfelelően történt, az ellátáshoz szükséges humán erőforrás pedig emelt létszámmal és autista specifikus ellátáshoz szükséges ismeretekkel áll majd rendelkezésre. Az Államtitkár hangsúlyozta levelében, hogy a fogyatékos személyek jogainak érvényesülése érdekében, kiemelt figyelemmel az autista személyek speciális szükségleteire és a megfelelő ellátási forma kialakításának igényére, hazai forrásból további kis létszámú 7 lakhatást biztosító szolgáltatások létrehozását tervezi az AOSZ-szal szoros együttműködésben. A megkezdett folyamatos fejlesztéseknek és létszámbővítéseknek is az a legfontosabb célja, hogy csökkentse a SZGYF fenntartásában álló intézményekbe történő bekerülés várakozási idejét és létszámát, valamint megoldást kínáljon a speciális és magas támogatási szükségletű autista személyek és családjaik helyzetének megnyugtató rendezésére.

Az ügyvel kapcsolatos vizsgálati megállapításokat összefoglaló jelentésemben a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság főigazgatóját felkértem, hogy továbbra is támogassa az egyes intézmények kezdeményezéseit és részvételét az intézményi férőhely-kiváltási stratégiában, különös tekintettel a magas támogatási szükségletű autizmussal élő személyek ellátása megszervezésére, figyelemmel továbbá az ENSZ Fogyatékosokkal Élő Személyek Jogai Bizottságának 2020 szeptemberében közzétett vizsgálati jelentésére.⁸ Mindebből következően a magas támogatási szükségletű autizmussal élő személyek ellátásának megszervezése tekintetében további intézkedést jelenleg nem tartok indokoltnak, megállapításom csupán ismét rámutat az azonnali intézkedések szükségességére.

8. A gyermekek zsebpénzének felhasználása vonatkozásában

A Gyvt. 53. § (7) bekezdése szerint az otthon nyújtó ellátásban részesülő gyermek családi pótlékának felhasználható részét a gyermek teljes körű ellátására vagy teljes körű ellátásának kiegészítésére kell fordítani, így különösen ruházattal, szabadidő-eltöltéshez, kulturálódáshoz, játékhoz, sporthoz szükséges eszközökkel való ellátására, fejlesztésére, tehetségének gondozására, továbbá a gyermekotthonban elhelyezett gyermek zsebpénzének biztosítására.

Az NM rendelet 82. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a 3 éven felüli gondozott gyermeket személyes szükségleteinek kielégítésére zsebpénzzel kell ellátni. A zsebpénz havi összege nem lehet kevesebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 5%-ánál a 3-10 éves, 13%-ánál a 10-14 éves, 18%-ánál a 14 év feletti gyermek esetében. Az NM rendelet 82 § (4) bekezdése szerint a gondozott gyermek zsebpénzéről nevelője, nevelőszülője zsebpénznyilvántartást vezet a miniszter által jóváhagyott, a minisztérium honlapján és a Szociális Ágazati Portálon közzétett formában. A zsebpénznyilvántartás tartalmazza: a gyermek tartózkodási helyének megjelölését, a csoportvezető nevelő vagy a nevelőszülő megnevezését, a gyermek nevét, születési helyét és idejét, a zsebpénz havi összegét, kísérő nélküli kiskorú esetén a zsebpénz heti összegét, a zsebpénz felhasználásának bemutatását, külön feltüntetve a bevételt,

⁸Lásd: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2FC%2FHUN%2FIR%2F1&Lang=en

a kiadást, az egyenleget, a felhasználás időpontját és minden egyes felhasználásnál a gyermek aláírását. Az NM rendelet 82. § (5) bekezdése kimondja, hogy a gondozott gyermek a zsebpénz felhasználásáról maga dönt. Az NM rendelet 82. § (6) bekezdése szerint a fejlesztő felkészítésben való részvételre kötelezett, valamint a 3-6 éves korú gondozott gyermek részére a zsebpénz nem kerül kifizetésre, de biztosítani kell a személyre szóló felhasználását.

A helyszínen áttanulmányozott iratok szerint a zsebpénznyilvántartást a jogszabályi előírásnak megfelelően vezetik. A gyermekek zsebpénzének felhasználása is megfelel a jogszabályban előírtaknak, a vásárlást igazoló blokkokat minden gyermek esetében a nyilvántartáshoz csatolták. Azon gyermekek esetében, akik életkoruknál, állapotuknál fogva nem tudnak írni, a nyilvántartás vezetésére kötelezett személy (a gyermek nevelője, nevelőszülője) nem tud eleget tenni az NM rendelet gyermek aláírási kötelezettségére vonatkozó előírásának.

Mindezek alapján megállapítom, hogy az NM rendelet azon gyermekeket sem mentesíti az aláírási kötelezettség alól, akik részére a zsebpénz nem kerül kifizetésre, amely hiányossága jogállamiságból eredő jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okoz.

9. A felmerült további problémák, így a tetvesség, tűzcsap, dugulás kapcsán

A feltárt tényállás alapján vizsgálatom időpontjában a tetvességből a gyermekeket kikezelték, illetve a Gyermekotthonban korábban előforduló lefolyók eldugulását elhárították, a tűzcsap az Gyermekotthon által használt területen, a tűzoltóság által hozzáférhető helyen található. Mindezek alapján e vonatkozásban *alapjogokkal összefüggő visszásságot nem állapítottam meg.*

10. A csoportnapló bejegyzéseivel összefüggésben

A helyszínen áttekintett dokumentumok és a kapott információk szerint a Gyermekotthonban a csoportnaplót nem minden esetben vezetik naprakészen: előfordul, hogy utólag kerülnek bejegyzésre az elvégzett tevékenységek, események. A csoportnapló vezetésének kötelezettségét jogszabály nem írja elő, azt, hogy a csoportnaplót ki, milyen formában és mikor vezeti jellemzően az intézmények működését szabályozó dokumentumok (SZMSZ) rögzítik. A gyermekotthonban történt eseményekről a gyermekotthoni csoportot átvévő munkatárs és az intézmény ellenőrzését végzők is a csoportnapló bejegyzéseiből értesülnek. Jogszabályi kötelezettség hiányában azonban a csoportnapló vezetésének hiánya, illetve hiányossága jogilag számon nem kérhető. Mindez nem csupán jogtechnikai kérdés, mivel a csoportnapló kulcsfontosságú dokumentum mind a gyermekotthoni csoport működése, mind annak utólagos nyomon követése kapcsán. Ebből következően nem látom indokoltnak azt, hogy e tekintetben a belső szabályzatokban rendelkeznek annak vezetéséről.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a jogállamiság elvéből eredő jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okoz az a megoldás, hogy a csoportnapló vezetésének kötelezettségét, illetve annak módját jogszabály helyett az egyes intézmények belső szabályozói határozzák meg, ami hatásában alkalmas arra, hogy veszélyeztesse a gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő gyermekek védelemhez és a gondoskodáshoz való jogát is.

Összegzés

A helyszíni vizsgálat, az annak során, illetve azt követően tanulmányozott dokumentumok alapján a vizsgálatom feltárta, hogy a középsúlyosan, súlyosan fogyatékos gyermekeket ellátó Gyermekotthon egyes csoportjai a jogszabályban és a működési engedélyben meghatározott gondozotti létszámot túllépve működnek. Megállapítható volt, hogy ehhez az eleve aggályos helyzethez társulnak a szakdolgozói létszámmal és a megfelelő képesítéssel kapcsolatos további hiányosságok. A Gyermekotthonban élők mindennapjait emellett az is nehezíti, hogy kénytelenek

ellátni a súlyos autizmus spektrumzavarral küzdő fiatalembert utógondozói ellátásban lévő fiatal felnőttként, számára megfelelő szociális intézményi férőhely hiányában.

Az érintett fiatalember személyes szabadságának rendszeres, folyamatos, a megfelelő létszám és szakmai kompetencia, illetve ellátási körülmények hiányából is adódó korlátozása nem összeegyeztethető az emberi méltósághoz való joggal. A fiatalember rehabilitációjára, rehabilitációjára a Gyermekotthon a fenntartó által is ismert módon alkalmatlan, számára kizárólag az állapotának megfelelő ellátást nyújtó szakosított intézmény képes ellátást biztosítani.

A Gyermekotthonban a közösségi helyiségek és a lakószobák szépen berendezettek, barátságosak, tiszták. Sem közös nappali, sem sportolásra és a látogatók fogadására alkalmas terem, sem a terápiás célú foglalkozásokhoz, korrepetáláshoz csoportszoba nincs azonban, az emeleti fürdőkét pedig ruhák tárolására használják, a Gyermekotthon udvara nincs körbekerítve.

Az áttanulmányozott étlapok alapján nem volt egyértelműen eldönthető, hogy a gyermekek hozzájutnak-e a korosztályuknak megfelelő mennyiségű energiaszükséglethez, hogy az elfogyasztott élelmiszerek minősége és mennyisége megfelel-e az egészséges táplálkozás követelményeinek. A hiányosan vezetett étlapok miatt pedig nincs kellő garancia a Gyvt. által meghatározott étkeztetési számok biztosítására sem. A jelentés mindezzel összefüggésben ismételtelen rögzíti, hogy a gyermekek étkeztetésének jogi garanciáit meghatározó jogszabályi rendelkezések nem egyértelműek. Mindezeket túl a gyermekek zsebpénzének nyilvántartására vonatkozó szabályok sem egyértelműek, ugyanis a jogszabály azon gyermekeket sem mentesíti az aláírási kötelezettség alól, akik részére a zsebpénzt – koruknál vagy állapotuknál fogva – nem fizetik ki. Aggályos továbbá, hogy a jogszabály jelenleg nem írja elő – a csoportok folyamatos működéséről lényeges információkat adó – csoportnapló vezetésének kötelezettségét sem.

A vizsgálat megerősítette, így pedig a jelentés fenntartotta azon korábban megfogalmazott intézkedésemet, amelyben arra kértem fel a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság főigazgatóját, hogy továbbra is támogassa az egyes intézmények kezdeményezéseit és részvételét az intézményi férőhely-kiváltási stratégiában, különös tekintettel a magas támogatási szükségletű autizmussal élő személyek ellátásának megszervezésére.

Intézkedéseim

A jelentésemben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszasságok orvoslása, valamint jövőbeli megelőzése érdekében

- 1) az Ajbt. 37. §-a alapján *javasolom* az emberi erőforrások miniszterének, hogy
  - a) fontolja meg a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 82. § (1) bekezdésének akként való módosítását, hogy az aláírásra kötelezettek körét egyértelműen határozza meg, mentesítse az életkoránál, vagy állapotánál fogva aláírásra képtelen gyermeket és egyúttal biztosítsa a zsebpénz gyermek igényeinek megfelelő felhasználásának garanciális szabályait;
  - b) fontolja meg a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet kiegészítését a csoportnapló vezetésének kötelezettségének előírásával,
  - c) – az agrárminiszterrel együttműködésben – tekintse át a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet és a vendéglátó-ipari termékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerbiztonsági feltételeiről szóló 62/2011. (VI. 30.) VM rendelet főzőkönyhával

kapcsolatos rendelkezéseit, és ennek nyomán tegye egyértelművé a lakóotthonokban és a főzőkonyhával nem rendelkező gyermekotthonokban élő gyermekek egészséges táplálkozásának biztosításához szükséges követelményrendszert;

- 2) az Ajbt. 31. §-a alapján *kezdeményezem* a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság főigazgatójánál, hogy a Gyermekotthonban élő fiatalember állapotának megfelelő intézményi elhelyezését soron kívül biztosítsa;
- 3) az Ajbt. 31. §-a alapján *felkérem* az intézmény fenntartójaként a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Vas Megyei Kirendeltségének igazgatóját, hogy
  - a) intézkedjen, hogy a Gyermekotthon szakmai létszáma és a szakdolgozók képzése feleljen meg a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendeletben meghatározottaknak;
  - b) vizsgálja meg a Gyermekotthon bővítésének lehetőségét, hogy annak kialakítása feleljen meg a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendeletben meghatározott feltételeknek;
  - c) soron kívül gondoskodjon a Gyermekotthon területének bekerítéséről;
- 4) az Ajbt. 31. §-a alapján *kezdeményezem* az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat Vas Megyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat területi igazgatójánál, hogy
  - a) a gondozási helyre tett javaslattételkor fordítson fokozott figyelmet arra, hogy a Gyermekotthonba helyezett gyermekek létszáma feleljen meg a működési engedélyben engedélyezett, valamint a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendeletben meghatározott létszámnak,
  - b) tegyen intézkedéseket a szabályszerű étlapok vezetésével, a gyermekek korosztályának megfelelő minőségű és mennyiségű ételek, előírt gyakoriságú étkeztetések számának biztosításával a Gyermekotthonban élő gyermekek egészséges táplálkozásának jogszabályban rögzítettek szerinti végrehajtására;
- 5) az Ajbt. 32. §-a alapján *felkérem* az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat Vas Megyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Rumi Különleges Gyermekotthonának vezetőjét, hogy gondoskodjon arról, hogy a Gyermekotthon minden lakóegységében a házirendet és a gyermekjogi képviselő elérhetőségét a gyermekek számára is érthető formában (képek, piktogramok) jól látható helyen, egyértelmű módon függesszék ki.

Budapest, 2021. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos